

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pelastuslakia siten, että alueen pelastustoimelta poistettaisiin velvoite huolehtia nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan. Tämä tarkoittaisi elinkeinonharjoittamista rajoittavan piirinuohousjärjestelmän ja nuohouspalvelujen hintasääntelyn loppumista. Alueen pelastustoimelta poistettaisiin myös mahdollisuus tuottaa nuohouspalveluja omana työnään.

Nuohoojalla säilytettäisiin nykyinen ammattitutkintovaatimus, mutta nuohousyrityksenä toimimiselle ei säädettäisi muita vaatimuksia. Nuohouspalvelujen tuottaminen jäisi vapaan kilpailun periaatteen mukaiseksi yritystoiminnaksi, jossa rakennuksen omistaja tai haltija hankkisi tarvitsemansa nuohouspalvelut valitsemaltaan nuohousyritykseltä.

Rakennuksen omistajan ja haltijan velvoite huolehtia nuohouksesta säilytettäisiin entisenä, mutta velvoitetta selvennettäisiin erityisesti tulisijojen ja savuhormien kunnossapidon osalta. Nuohoustyön sisällöstä ja nuohouksen määräväleistä säädettäisiin entiseen tapaan. Sääntelyn selkeyttämiseksi tarkemmat säännökset nostettaisiin sisäministeriön asetuksesta lakiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	3
1.2 Lainsäädäntö eräissä maissa	9
1.3 Nykytilan arviointi	10
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	13
2.1 Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	13
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot	14
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	16
3.1 Taloudelliset vaikutukset	16
3.2 Vaikutukset palvelujen saatavuuteen	18
3.3 Vaikutukset yrityksiin	19
3.4 Ympäristövaikutukset	20
3.5 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	20
3.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset	21
4 ASIAN VALMISTELU	22
4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	22
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	22
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	23
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	24
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	24
2 VOIMAANTULO	27
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	27
3.1 Johdanto	28
3.2 Elinkeinovapaus	28
3.3 Sopimussuhteiden pysyvyys	29
LAKIEHDOTUS	31
Laki pelastuslain muuttamisesta	31
LIITE	35
RINNAKKAISTEKSTI	35
Laki pelastuslain muuttamisesta	35

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Nuohouspalvelujen järjestäminen

Pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaan alueen pelastustoimi vastaa nuohouspalvelujen asianmukaisesta järjestämisestä ja 59 §:n mukaan päättää miten nuohouspalvelut järjestetään alueellaan. Järjestämismuutoksia on pelastuslaissa kolme: alueen pelastustoimi voi tuottaa nuohouspalvelut pelastuslaitoksen omana työnä, hankkia nuohouspalvelut muulta palvelujen tuottajalta (piirinuohous), tai sallia rakennuksen omistajan tai haltijan sopia nuohouksesta palvelujen tuottajan kanssa. Järjestämismuutokset eivät ole rinnakkaisia eli tietyllä alueella ei voi olla yhtä aikaa erilaisia järjestämistapoja, nuohouspalvelut voidaan kuitenkin järjestää eri tavalla pelastustoimen alueen eri osissa.

Nuohouspalvelujen järjestämistä koskeva sääntely on ollut olennaisilta osiltaan samansisällöistä vuodesta 1999 lähtien. Silloin säädettiin nykyiset kolme järjestämismuutosta, joista kokonaan uusi oli sopimusperusteinen eli nuohouspalvelujen vapaaseen tarjontaan perustuva nuohousjärjestelmä. Vuoteen 2004 asti nuohouspalvelujen järjestämismuutokset olivat kunnilla, mutta pelastustoimen alueellistamisen myötä vastuu siirtyi pelastustoimen alueelle.

Suurimmassa osassa maata on käytössä piirinuohousjärjestelmä. Piirinuohousjärjestelmässä alueen pelastustoimi kilpailuttaa ja valitsee alueella toimivat nuohousyritykset sekä päättää nuohouksen hinnasta. Pelastuslaitoksen omana työnä nuohousta ei enää järjestetä millään alueella.

Viidellä pelastustoimen alueella piirinuohousjärjestelmästä on luovuttu kokonaan tai osassa aluetta:

- Päijät-Hämeen alueella Asikkalassa vuonna 2000
- Etelä-Karjalan alueella Lappeenrannassa, Imatralla, Savitaipaleella ja Ruokolahdella vuonna 2002, piirinuohousjärjestelmästä on jo päätetty luopua koko alueella 1.1.2018 alkaen
- Itä-Uudenmaan alueella Porvoossa vuonna 2009, Loviisassa ja Pukkilassa 2010 ja lopuissa kunnissa vuonna 2011
- Keski-Uudenmaan alueella Hyvinkäällä vuonna 2012, Pornaisissa 2013 ja lopuissa kunnissa vuonna 2015
- Kanta-Hämeen alueella Tammelan eteläisessä nuohouspiirissä vuonna 2016
- Länsi-Uudenmaan alueella Siuntiossa joulukuussa 2016.

Piirinuohoussopimukset

Alueen pelastustoimen ja piirinuohoojan välisen nuohoussopimuksen laatimisesta ja sisällöstä ei säädetä pelastuslaissa. Piirinuohoussopimuksen olennaisin sisältö on velvoite ja samalla yksinoikeus tarjota pelastuslaissa tarkoitettuja nuohouspalveluja sopimuksessa määritellyllä

maantieteellisellä alueella eli nuohouspiirissä. Nuohoussopimuksessa on voitu asettaa myös muita ehtoja kuten esimerkiksi vaatimus sijaisten järjestämisestä.

Pelastuslaitoksilta saatujen tietojen mukaan nuohouspiirejä on yhteensä 473 kappaletta (20 pelastustoimen alueella). Nuohouspiirien jako on paljolti perustunut vanhoihin kuntarajoihin, eikä nuohouspiirejä ole juurikaan yhdistetty alueellisen pelastustoimen aikana. Esimerkiksi Varsinais-Suomessa nuohouspiirejä on 62 ja Helsingissä kolme.

Nykyisistä nuohouspiireistä yli puolet on varsin pieniä. Nuohouspiireistä noin 60 % on yhden nuohoojan hoidettavissa olevia piirejä tai sitä pienempiä (alle 1700 kiinteistöä). Kolmasosassa nuohouspiireistä on alle 1200 vuosittain nuohottavaa kiinteistöä, joissain on jopa alle 500 keran vuodessa nuohottavaa kiinteistöä. Nuohoojien mukaan yksi nuohooja nuohooa vuodessa noin 1500 kiinteistöä, jos siirtymiset kiinteistöjen välillä sujuvat järjestelmällisesti.

Viime vuosina on yleistynyt käytäntö, jossa piirinuohooja hankkii osan nuohoussopimukseen kuuluvista nuohouspalveluista alihankintana kolmannelta osapuolelta. Osa pelastuslaitoksista vaatii piirinuohoojan ilmoittamaan alihankinnasta ennen alihankintasopimuksen allekirjoittamista, mutta aina asiasta ei ole sovittu nuohoussopimuksessa. Vastuu piirinuohouspalvelujen toteuttamisesta säilyy alihankinnasta huolimatta piirinuohoojalla. Nykyisissä säädöksissä ei ole huomioitu alihankkijoiden käyttöä piirinuohouksessa.

Kilpailutus on lähtökohta, kun uutta piirinuohoojaa valitaan tai määräaikaista nuohoussopimusta halutaan jatkaa määräajan jälkeen. Kaikilla pelastustoimen alueilla niin ei ole kuitenkaan toimittu. Piirinuohoussopimukset on pääsääntöisesti laadittu toistaiseksi voimassa oleviksi ja monet niistä on solmittu kuntien toimesta jo ennen alueellista pelastustointia. Keväällä 2016 pelastuslaitoksilta kerättyjen tietojen mukaan piirinuohoussopimuksista 86 % on laadittu toistaiseksi voimassa oleviksi. Kolmella pelastustoimen alueella (Helsinki, Etelä-Karjala, Kainuu) kaikki nuohoussopimukset ovat määräaikaisia, kymmenellä pelastustoimen alueella kaikki nuohoussopimukset ovat toistaiseksi voimassa olevia ja lopuilla seitsemällä pelastustoimen alueella osa sopimuksista on määräaikaisia ja osa toistaiseksi voimassa olevia. Piirinuohous ei ole käytössä kahdella pelastustoimen alueella.

Aiempi hankintalaki (348/2007) ei suoraan kieltänyt toistaiseksi voimassa olevien nuohoussopimusten tekemistä, mutta antoi ymmärtää, että käyttöoikeussopimukset olisi hyvän hallintotavan mukaisesti tehtävä määräaikaisina ja kilpailutettava säännöllisesti. Apulaisoikeuskansleri on ratkaisussaan OKV/1145/1/2011 todennut käsityksensä, että piirinuohouspalvelujen hankinnassa tulee lähtökohtaisesti soveltaa julkisista hankinnoista säädettyä hankintalakia. Myös markkinaoikeus on ratkaisussaan MAO 494/2009 todennut, että piirinuohoojan hankinta katsotaan käyttöoikeussopimukseksi ja että kynnysarvon ylittyttyä hankintaan tulee soveltaa hankintalakia. Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen hankintalain (1397/2016) mukaan käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden on oltava määräaikainen.

Nuohousyritykset ja nuohoojan kelpoisuus

Nuohousalan yrittäjiä on Suomessa noin 400, joista pelastuslaitoksilta saatujen tietojen mukaan 335 toimii piirinuohousyrityksinä. Nuohouspalvelujen vapaan tarjonnan alueilla on yhteensä lähes 60 palvelujen tarjoajaa, joista osa toimii myös naapurialueiden piirinuohoojina. Nuohousalan Keskusliiton tietojen mukaan ala työllistää yhteensä noin 700–800 nuohoojaa. Nuohousalan toimijat ovat pieniä mikroyrityksiä, joista noin kolme neljästä on yhden henkilön yrityksiä.

Nuohousyrietykset ovat sijoittuneet maantieteellisesti eri puolille maata. Nuohousyrittäjyys ei ole keskittynyt, vaan 76 % nuohousyrittäjistä hoitaa vain yhtä nuohouspiiriä. Nuohouspalvelut ovat keskittyneet eniten Pohjanmaan pelastustoimen alueella, missä nuohousyrietyksillä on keskimäärin hoidettavanaan kolme nuohouspiiriä.

Pelastuslain 63 §:n 1 momentin mukaan nuohoojan ammatin harjoittajalta, hänen palveluksessaan olevalta itsenäisesti nuohoustyötä tekevältä ja pelastuslaitoksen palveluksessa olevalta nuohoojilta vaaditaan nuohoojan ammattitutkinto. Piirinuohoojilta on vaadittu ammattitutkinto vuodesta 1988 lähtien. Pelastustoimilaila (873/2000) vaatimus ammattitutkinnosta säädettiin kaikille nuohoojille 1.11.2003 lähtien. Lain siirtymäsäännöksen nojalla ammattitutkintoa ei kuitenkaan edellytetty henkilöiltä, jotka ennen pelastustoimilain voimaan tuloa olivat työskennelleet nuohoojana kunnan tai nuohousyrietyksen palveluksessa vähintään viisi vuotta. Vastavaa siirtymäsäännös on nykyisessä pelastuslaissa. Tämän siirtymäsäännöksen nojalla, ilman nuohoojan ammattitutkintoa nuohoojina toimii enää yksittäisiä henkilöitä.

Koska nuohoojan ammattitutkintoon valmistava opiskelu tapahtuu pääsääntöisesti oppisopimuskoulutuksena, vuonna 2011 säädettiin ammattitutkintoa suorittavalle henkilölle poikkeus voida tehdä nuohoustyötä itsenäisesti koulutuksensa ajan. Pelastuslain 63 §:n 2 momentissa edellytykseksi on säädetty, että henkilö on suorittanut nuohoojan ammattitutkintoon kuuluvat tulisiijojen ja savuhormien nuohousta ja kiinteistöjen turvallisuuden tarkkailua koskevat osiot. Lisäksi nuohouspalvelujen tuottajan tulee riittävällä tavalla ohjata ja valvoa nuohoustyötä.

Pelastuslaissa ei ole säädetty ammattitutkinnon lisäksi muita vaatimuksia nuohoojan kelpoisuudelle, myöskään kelpoisuuden toteamisesta ei ole säädetty. Tähän ei ole ollut tarvetta, koska ammattitutkinnon on katsottu varmistavan tarvittava osaaminen. Käytännössä kelpoisuuden toteaminen on tapahtunut piirinuohouksen kilpailutuksen ja nuohoussopimuksen valvonnan yhteydessä. Nuohouspalvelujen vapaan tarjonnan alueilla nuohouspalveluja tarjoavien kelpoisuutta ei ole valvottu viranomaisen toimesta.

Nuohoojien koulutus

Nuohoojille on olemassa kaksi tutkintoa: nuohoojan ammattitutkinto ja nuohoojamestarin erikoisammattitutkinto. Opetushallitus on vahvistanut molempien tutkintojen perusteet. Nuohoojan ammattitutkinto koostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta: tulisiijojen ja savuhormien nuohous, ilmanvaihtojärjestelmien puhdistus, kiinteistöjen turvallisuuden tarkkailu ja asiakaspalvelua ja nuohousyrietyksen hoito.

Nuohoojan ammattitutkintoon tähtäävää koulutusta voivat järjestää ammatilliset oppilaitokset ja aikuiskoulutuskeskukset. Ammattioppilaitoksissa ei tällä hetkellä anneta koulumaista opetusta nuohoojille. Ammattitutkintoon valmistavaa tietopuolista koulutusta järjestää Nuohousalan Keskusliitto ja käytännön osaaminen hankitaan pääsääntöisesti oppisopimuskoulutuksena.

Tutkintojen järjestämisestä vastaa valtakunnallinen Talotekniikan ja LVI-asennuksen tutkintotoimikunta, jonka nimeää Opetushallitus. Tutkintotoimikunta on tehnyt määräaikaisen sopimuksen tutkinnon käytännön järjestämisestä Tampereen seudun ammattiopiston, Tredun kanssa. Opetushallitus määrittää näyttötutkinnon sisällön ja tutkintotilaisuus on avoin kaikille.

Nuohoojan tutkinnon suorittaneiden määrät ovat vaihdelleet paljon. Opetushallinnon tilastopalvelun tietojen mukaan vuosittain tutkinnon on suorittanut 22—49 henkilöä. Viimeisten viiden vuoden aikana nuohoojan tutkinnon suoritti yhteensä 198 henkilöä. Lisäksi nuohoojamestarin erikoisammattitutkinnon suoritti yhteensä kahdeksan henkilöä.

Uudet oppisopimuskoulutettavat ovat pääsääntöisesti vanhempia kuin ammatillista peruskoulutusta normaalisti opiskelevat. Useimmat ovat ammatinvaihtajia, joilla on jo jokin pohjakoulutus. Yleensä nuohoojan ammattitutkinnon suorittaminen oppisopimuskoulutuksena kestää noin kaksi vuotta.

Nuohouksen sisältö ja määrävälit

Pelastuslain 13 §:n mukaan rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että tulisijat ja savuhormit on nuohottu pelastuslaissa säädetyllä tavalla.

Nuohousveloitteen lisäksi kiinteistön omistajalle on pelastuslain 13 §:ssä säädetty velvoite huolehtia tikkaiden, kattokulkuteiden osien ja katon turvavarusteiden kunnossapidosta niin, että nuohoustyö voidaan suorittaa turvallisesti. Säännös tuli pelastuslakiin vuonna 2011 ja sillä on pyritty turvaamaan osaltaan nuohoojien työturvallisuutta.

Pelastuslain 60 §:ssä säädetään nuohoustyön sisällöstä. Nuohouksessa puhdistetaan tulisija ja savuhormi niihin liittyvine osineen sekä tarkastetaan tulisijan ja savuhormin kunto. Nuohoustyön sisällöstä on säädetty tarkemmin nuohouksesta annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa (nuohousasetus, 539/2005).

Nuohoustyön laatu ja työmenetelmät on piirinuohoussopimuksissa sidottu Nuohousalan Keskusliiton nuohoustyöohjeisiin. Ohjeiden mukaan nuohoustyön tulee vastata asiakkaan tarpeita ja täyttää säädetyt vähimmäisvaatimukset esimerkiksi tulisijan ja hormin kunnan silmämääräisen tarkastamisen osalta.

Pelastuslain 60 §:n mukaisesti nuohoojan tulee antaa asiakkaalle todistus suoritetusta nuohouksesta. Todistuksen sisällöstä on säädetty nuohousasetuksessa.

Pelastuslain 61 § velvoittaa nuohoojan ilmoittamaan nuohoustyön yhteydessä havaitsemistaan tulipalon vaaraa aiheuttavista vioista ja puutteista kiinteistön edustajan lisäksi pelastuslaitokselle. Ilmoitusveloitteeseen sisältyvät myös nuohoustyön turvallisen suorittamisen vaarantavat puutteet tikkaissa ja katon turvavarusteissa.

Nuohoojien vikailmoitusten tarkoituksena on ollut auttaa pelastuslaitoksia kohdentamaan kiinteistöjen valvontaa riskiperusteisesti. Yleinen käytäntö on, että pelastusviranomainen lähettää kiinteistölle selvityspyynnön nuohoojan vikailmoituksen perusteella. Nuohoojien vikailmoitusten tekeminen pelastuslaitokselle vaihtelee ja riippuu hyvin paljon yksittäisestä nuohoojasta.

Usean pelastuslaitoksen alueella piirinuohoojat ilmoittavat pelastuslaitokselle myös, jos he eivät ole päässeet nuohoamaan kiinteistöä. Nämä niin sanotut esteilmoitukset eivät ole pelastuslain 61 §:ssä tarkoitettuja vikailmoituksia, vaan perustuvat vanhoihin, jo kunta-aikoina luotuihin käytäntöihin.

Nuohouksen määräväleistä on säädetty nuohousasetuksessa. Määrävälit on sidottu käytettävään polttoaineeseen ja rakennuksen käyttötapaan. Pääsääntönä on kiinteistöjen nuohous vuosittain. Yksityisessä käytössä olevien vapaa-ajan asuntojen ja saunojen nuohousväli on kolme vuotta. Lisäksi kolme vuotta käyttämättä ollut tulisija ja hormi on nuohottava ennen käyttöönottoa.

Nuohousalan Keskusliiton arvioiden mukaan nuohottavia tulisijoja on yhteensä noin 3,5 miljoonaa. Pelastuslaitosten tietojen mukaan nuohous pitäisi vuosittain tehdä noin miljoonassa kiinteistössä, joista suurin osa on pientaloja tai vapaa-ajan asuntoja. Kiinteistöistä noin 10 % eli 100 000 on alueilla, joilla ei tällä hetkellä järjestetä nuohousta piirinuohouksena.

Pelastuslaitoksilta vuonna 2013 kysytyjen tietojen mukaan piirinuohousalueilla nuohous tehdään vuosittain keskimäärin 700 000 kiinteistössä, jolloin nuohouksen toteuma on noin 70–90 %. Piirinuohouksen ulkopuolisilla alueilla nuohouksen toteuma on jäänyt Nuohousalan Keskusliiton kyselytutkimusten mukaan noin 60 prosenttiin. Näiden tietojen perusteella vuosittain nuohous tehdään yhteensä noin 760 000 kiinteistössä.

Yksittäisen kohteen osalta pelastuslaitos voi pelastuslain 59 §:n 4 momentin perusteella antaa luvan, että nuohouksen suorittaa joku muu kuin nuohooja. Pelastuslaitokset ovat antaneet lupia niin sanottuun omatoimiseen nuohoukseen yleensä silloin, kun kyse on ollut nuohoojan oman rakennuksen nuohoamisesta. Erityisvälineistöä ja -taitoja vaativissa teollisuuskohteissa on myös yleensä sallittu omatoiminen nuohous. Lisäksi omatoiminen nuohous on saatettu sallia etäisyyskiesien takia esimerkiksi erämökeissä.

Nuohouksen hinta

Järjestettäessä nuohouspalvelut joko pelastustoimen alueen omana työnä tai pelastustoimen alueen valitseman palveluntuottajan toimesta eli piirinuohouksena, päättää pelastustoimen alue pelastuslain 59 §:n mukaisesti nuohouksesta perittävän maksun. Nuohousmaksut koostuvat eri toimenpiteille määritetyistä yksikkömääristä ja kiinteästä yksikköhinnasta. Taksapäätöksissä on päätetty verottomasta yksikköhinnasta ja veloittavasta minimiyksikkömäärästä. Yksikkömäärien osalta taksapäätöksissä usein viitataan Nuohousalan Keskusliiton malliin nuohouksen yksikkömääristä. Nuohousyritys lisää laskutettavaan summaan kulloinkin voimassa olevan arvonlisävero-osuuden (nyt alv 24 %).

Pelastustoimen alueiden taksapäätöksissä minimiyksikkömäärä on pääsääntöisesti 45 yksikköä, mikä sisältää vähintään yhden tulisijan ja hormin puhdistuksen ja tarkastuksen. Kolmella pelastustoimen alueella minimiyksikkömäärä on 60 yksikköä (Etelä-Savo, Etelä-Pohjanmaa ja Lappi) ja yhdellä 55 yksikköä (Kanta-Häme). Verottomat yksikköhinnat vaihtelevat nykyisin 0,72–0,79 euron välillä eli alueiden väliset erot ovat nimellisiä. Kolmella pelastustoimen alueella on käytössä kaksi eri taksaa pitkien etäisyyskiesien takia (Kainuu, Oulu-Koillismaa, Lappi). Lähtökohtaisesti pelastustoimen alueet ovat tarkistaneet yksikköhintaa vuosittain.

Järjestettäessä nuohouspalvelut muutoin kuin pelastuslaitoksen omana työnä tai piirinuohouksella nuohouksen hinnasta sovitaan nuohousyrityksen ja palvelun tilaajan kesken. Nuohouspalvelujen vapaan tarjonnan alueilla hinnat ovat olleet piirinuohouksen hintojen tasolla, mutta hinnoissa on ollut vaihtelua.

Valvonta

Pelastuslaissa ei ole säädetty nuohousyritysten tai nuohouspalvelujen valvonnasta. Piirinuohousjärjestelmässä pelastuslaitokset ovat käytännössä valvoneet nuohoussopimusten toteutumista. Vapaan nuohouksen järjestelmässä vastaavaa toimintakeinoa ei ole.

Pelastuslaitokset ovat järjestäneet vuosittain tapaamisia alueensa nuohoojien kanssa. Tapaamisissa on käyty läpi nuohousalan ajankohtaisia asioita.

Piirinuohousjärjestelmässä kuntalaiset ovat antaneet palautetta nuohouspalveluista ja nuohoojista pelastuslaitokselle. Piirinuohouksen ulkopuolisilla alueilla nämä asiakasvalitukset ovat loppuneet käytännössä kokonaan.

Nuohousjärjestelmästä riippumatta pelastuslaitoksen tehtävänä on valvoa rakennuksen omistajalle ja haltijalle säädetyn nuohousvelvoitteen noudattamista. Valvonnan toteuttamisen helpottamiseksi on pelastuslain 62 §:ssä säädetty nuohousyrityksille velvoite pitää luetteloja nuohouksesta kohteista ja antaa siitä pyydettyä tietoa maksutta pelastuslaitokselle. Nuohousluettelon tietoja on säilytettävä kymmenen vuoden ajan.

Pelastuslaitokset ovat valvoneet piirinuohoussopimusten ja nuohousvelvoitteen toteutumista yleisellä tasolla, kun piirinuohoojat ovat toimittaneet pelastuslaitokselle pyynnöstä tai nuohoussopimuksen perusteella yhteenvedon vuoden aikana tehdyistä nuohouksista. Joillain pelastuslaitoksilla on saatettu käyttää nuohoojien toimittamia nuohousluetteloita apuna kiinteistöjenvalvonnan kohdentamisessa. Pääsääntöisesti pelastuslaitokset ovat valvoneet kiinteistöjen nuohousvelvoitteen toteutumista pientalojen palotarkastusten yhteydessä ja niin sanotulla omavalvonnalla, jossa kiinteistöille postitetaan palautettava turvallisuustarkastuslomake ohjeineen.

Nuohous Ahvenanmaalla

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta koskien pelastustointia. Nuohouksesta säädetään Ahvenanmaan maakunnan pelastuslaissa, Räddningslag för landskapet Åland (106/2006), ja maakunnan pelastusasetuksessa, Räddningsförfordning för landskapet Åland (111/2006).

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan nuohoussäännökset vastaavat pääpiirteissään toisiinsa. Nuohoojalla tulee olla ammattitutkinto, nuohoojan on pidettävä nuohousluetteloja, ja havaitsemistaan vaaraa aiheuttavista vioista nuohoojan on ilmoitettava nuohouskohteelle ja kunnan pelastusviranomaiselle. Tulisijojen ja hormien nuohousvelvoite on säädetty kiinteistön omistajan ja haltijan vastuulle, ja kunnan pelastusviranomaisen päättää nuohouksen järjestämisestä alueellaan.

Vuoteen 2006 asti nuohouksesta huolehtiminen oli Ahvenanmaalla kuntien vastuulla. Uuden pelastuslain myötä nuohousvelvoite siirtyi kiinteistöjen omistajille. Tämä on johtanut nuohouskertojen vähentymiseen, mikä on heijastunut nuohoojien työtilanteeseen ja toiminnan kannattavuuteen. Usea nuohooja on lopettanut toimintansa ja Ahvenanmaata vaivaa nuohoojapula, joten asukkaat eivät tahdo saada nuohouspalveluja. Ratkaisuksi on esitetty nuohouskoulutuksen järjestämisestä Ahvenanmaalla ammattioppilaitoksen yhteydessä. Suomessa ei ole ollut saatavilla ruotsinkielistä nuohoojakoulutusta, joten Ahvenanmaan nuohoojat ovat hankineet nuohoojan ammattitutkinnon opiskelemalla Ruotsissa.

Ahvenanmaalla maakuntahallitus päättää nuohouksesta perittävän maksun suuruudesta. Nuohouksen yksikköhinta on 0,73 euroa + alv, mikä vastaa valtakunnan hintatasoa. Minimiyksikköhinnan sijasta Ahvenanmaalla on käytössä niin sanottu aloitusmaksu, joka on 21 yksikköä maaseudulla ja saarissa, 17 yksikköä kaupungissa ja 20 yksikköä vapaa-ajan asunnoissa. Tehdyn työn yksikön lisäksi laskutetaan myös nuohoojan matkakulut, joten nuohousmaksu voi vaihdella sen mukaan, onko nuohoojalla muita nuohottavia kiinteistöjä lähellä vai tuleeko hän toimeksiantoon kauempaa.

Ahvenanmaalla on käyty keskustelua piirinuohouksen monopoliasemasta ja siitä, että käytäntö estää kilpailun ja asiakkaan mahdollisuuden valita itse palveluntuottajan.

1.2 Lainsäädäntö eräissä maissa

Useimmissa Euroopan maissa nuohouspalvelujen järjestämisestä tai kiinteistön nuohousvelvoitteesta ei ole erityislainsäädäntöä. Ilmasto-olosuhteista johtuen Suomeen vertailtavissa olevaa nuohousta tehdään Ruotsissa ja Norjassa.

Ruotsi

Ruotsissa nuohouksella on pitkät perinteet ja nuohous on ollut tiukasti säänneltyä. Suomen tapaan nuohoustoimella on ollut viranomaistoiminnan luonnetta, vaikka työ on tehty itsenäisten yrittäjien toimesta. Viimeisin nuohousta koskeva iso lainsäädäntömuutos tehtiin vuonna 2004, kun laki onnettomuuksien ehkäisystä (Lag om skydd mot olyckor, LSO 2003:778) tuli voimaan. Tällöin nuohous jaettiin puhdistukseen, rengöring, ja paloturvallisuustarkastukseen, brandskyddskontroll. Puhdistustyön ja tarkastusten sisällöstä ja määräväleistä säädetään valmiusviraston (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB) määräyksessä. Kunta päättää puhdistuksesta ja paloturvallisuustarkastuksesta perittävät maksut. Pientalon yhden tulisijan ja hormin nuohouksen hinta on ollut noin 50 euroa ja tarkastuksen hinta noin 70 euroa.

Puhdistuksessa poistetaan palava materiaali hormista ja tulisijasta, jottei nokipaloa pääsisi tapahtumaan. Määrävalit päätetään kuntakohtaisesti ja ne riippuvat ilmasto-olosuhteista ja ympäristöstä. Pääsääntöisesti noudatetaan valtakunnallisia suosituksia.

Paloturvallisuustarkastuksessa arvioidaan tulisijan ja hormin turvallisuus paloturvallisuuden kannalta. Paloturvallisuustarkastus katsotaan osaksi onnettomuuksien ehkäisyä ja kunnan suorittamaa valvontaa. Paloturvallisuustarkastuksen saa suorittaa ainoastaan kunnan hyväksymä nuohooja. Paloturvallisuustarkastusten määrävälit ovat kaksi, neljä tai kahdeksan vuotta riippuen tulisijan tyypistä ja käyttötavasta. Tulisijaa, jota ei ole tarkastettu määrävälein, ei saa käyttää.

Suomesta poiketen kiinteistöjen niin sanottu omatoiminen nuohous on Ruotsissa yleistä ja lisääntynyt vuosi vuodelta. Kunta eli käytännössä pelastuslaitos myöntää luvan omatoimiseen nuohoukseen. Joissain kunnissa lupamenettely muistuttaa lähinnä ilmoitusmenettelyä ja lupa on useimmiten annettu. Toisissa kunnissa taas lupamenettely on tiukempaa, eikä lupia juuri-kaan ole annettu. Arvioiden mukaan keskimäärin 1 % kiinteistöistä on saanut luvan omatoimiseen nuohoukseen. Kuntien näkemyksen mukaan omatoiminen nuohous vääristää kilpailua suhteessa kunnan kanssa nuohoussopimuksen tehneeseen yrittäjään.

Ruotsissa nuohousta ei ole vapautettu kilpailulle pääosin poliittisista syistä, keskustelua on kuitenkin käyty usean vuoden aikana. Nykyisen järjestelmän ongelmat ovat samankaltaisia kuin Suomessa kuten niin sanotut villit nuohoojat, jotka tarjoavat nuohouspalveluja alueilla, joissa kunta on valinnut nuohoojan.

Norja

Norjassa tulisijojen ja hormien nuohouksesta huolehtiminen on säädetty kunnan tehtäväksi. Kunta voi antaa nuohoustyön suoritettavaksi kunnan ulkopuoliselle palveluntuottajalle, mutta vastuu työn tekemisestä säilyy kunnalla.

Nuohouksen sääntelyä kevennettiin vuonna 2016 voimaan tulleessa palonehkäisymääräyksessä (Forskrift om brannforebygging, FOR-2015-12-17-1710). Kunnan on huolehdittava, että rakennuksen lämmittämiseen käytetyt hormit ja tulisijat nuohotaan tarpeen mukaan. Nuohous tulee suorittaa ammattitaidolla, jotta rakennuksen omistajalle tai käyttäjälle aiheutuu työstä

mahdollisimman vähän haittaa. Ammattitaitovaatimuksella viitataan nuohousalan näkemykseen hyvästä toimintatavasta. Lisäksi kunnan tulee huolehtia rakennuksen lämmittämiseen käytettyjen tulisijojen turvallisuuden valvonnasta tarpeen mukaan. Valvontakäynti on tehtävä aina tulipalon tai räjähdysen jälkeen.

Rakennuksen omistajan on ilmoitettava kunnalle uusista tulisijoista ja hormeista sekä vanhoihin tulisijoihin ja hormeihin tehdyistä paloturvallisuuteen vaikuttavista muutoksista. Vastuu tulisijan ja hormin toimintakunnosta on rakennuksen omistajalla. Omistajan pitää myös olla käyttämättä palovaaraa aiheuttavaa tulisijaa tai hormia. Omistajan velvollisuutena on niin ikään huolehtia nuohoojan pääsystä nuohoamaan kohdetta nuohoojan ilmoittamana ajankohtana. Tämä pitää sisällään myös velvoitteen huolehtia, että nuohoustyö voidaan tehdä katolla turvallisesti.

Nuohous- ja valvontavälien määrittäminen perustuu riskiarvioon sekä tulisijan ja hormin nuohoustarpeen tapauskohtaiseen arviointiin. Nuohoustarvetta määritettäessä kunnan tulee huomioida muun muassa tulisijan tyyppi ja käyttötapa ja tehdyn tarkastuksen tulokset. Käytännössä asuinrakennusten nuohousväli on ollut suositeltu neljä vuotta.

Viro

Kiinteistön käyttäjään kohdistuvat vaatimukset on Virossa säädetty Suomen säädöksiä yksityiskohtaisemmin. Säädöksissä on muun muassa vaatimus, että vain turvallista ja teknisesti toimivaa lämmitysjärjestelmää saa käyttää, ja säädöksissä edellytetään omatoimisen nuohouksen kirjanpitoa.

Puhdistusvälien sääntelyssä lähtökohtana on nokipalon vaara tulisijan käyttöön perustuen. Periaatteena on, että nuohousväli on valittava niin, että nokipalon vaara poistuu. Tarpeellisen nuohousvälin päättämiseksi viitataan tulisijan ja hormin valmistajan antamiin suosituksiin ja ohjeisiin. Jos valmistajan asiakirjoja ei ole saatavilla, on nuohous tehtävä vuosittain. Lämmitysjärjestelmiä lukuun ottamatta omakotitalon ja kesämökin tulisijan ja savupiipun voi nuohota itse, koska näkökulmana on, että omakotitalossa omistaja vastaa omasta turvallisuudestaan. Tulisijan tarkastus ja nuohous on kuitenkin tehtävä viiden vuoden välein ammattitaitoisen nuohoojan toimesta. Vikailmoitukset nuohoojan on tehtävä pelastuslaitokselle kymmenen päivän kuluessa nuohouksesta.

Nuohoojalla tulee olla todistus ammattipätevyydestä. Ennen nuohousyrityksen toiminnan aloittamista yrityksen on tehtävä ilmoitus pelastusvirastolle joko sähköisesti tai paperilla. Kiinteistöjen omistajat voivat tarkastaa nuohoojan pätevyyden keskitetyltä verkkosivustolta, johon rekisteröidään paitsi nuohoojat myös kaikkien muiden säänneltyjen toimialojen mukaiset henkilöiden pätevyudet.

1.3 Nykytilan arviointi

Tarve nuohoussääntelyn uudistamiselle on ollut esillä pitkään. Nuohoussääntelyä on käytännössä uudistettu viimeksi vuonna 1999, kun vastuu kiinteistön nuohouksesta siirrettiin kunnalta kiinteistön omistajalle. Samalla lisättiin kunnan vaihtoehtoja nuohouspalvelujen järjestämiseksi. Silloin tehtyjen muutosten tavoitteena oli korostaa kiinteistöjen omaa vastuuta paloturvallisuudestaan sekä keventää yritystoimintaan kohdistuvaa sääntelyä mahdollistamalla vapaaseen tarjontaan perustuva nuohousjärjestelmä. Muutosten tavoitteet eivät ole käytännössä toteutuneet tarkoitetulla tavalla.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on useassa yhteydessä tuonut esiin nuohoussääntelyn kilpailuongelmat. Piirinuohousjärjestelmä sulkee pois asiakkaan valinnanvapauden ja uusien yrittäjien alalle tulon. Määräväleinkään tehtävä hankintalain mukainen kilpailutus ei kokonaan poista näitä ongelmia.

Nykytilaa kuvaavia tarkempia tilastotietoja on erillisessä taustamuistiossa, joka on sisäministeriön verkkosivuilla.

Nuohouspalvelujen järjestäminen

Suurimmassa osassa maata on käytössä piirinuohousjärjestelmä, jossa pelastuslaitos kilpailuttaa ja valitsee alueella toimivat nuohousyritykset sekä päättää nuohouksen hinnasta. Osassa maata piirinuohousjärjestelmästä on jo luovuttu. Kokemukset muun muassa Itä-Uudellamaalla ja Etelä-Karjalassa ovat olleet hyviä: nuohouspalveluita on ollut saatavilla riittävästi ja koh-tuulliseen hintaan myös taajamien ulkopuolella.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei säädetä tarkemmin piirinuohouksen kilpailuttamisesta tai nuohoussopimuksista, säännöksiä ei ole myöskään nuohouspalvelujen järjestämisestä eikä palvelujen valvonnasta. Nuohouspalvelujen järjestämisen säilyttäminen nykyisenkaltaisena vaatisi käytännössä sääntelyn lisäämistä.

Piirinuohousalueilla nuohouspalvelujen tuottamisen ehdot on sovittu pelastuslaitoksen ja nuohousyrityksen välisessä nuohoussopimuksessa, mutta käytännöt eivät ole kaikilta osin olleet riittävät eivätkä ole perustuneet lainsäädäntöön. Niillä alueilla, joissa on siirrytty nuohouspalvelujen vapaaseen tarjontaan, pelastuslaitoksella ei ole ollut keinoja asettaa mitään ehtoja nuohousyritysten toiminnalle. Pelastuslaitoksen vastuu nuohouspalvelujen järjestämisen asianmukaisuudesta on kuitenkin koskenut myös piirinuohouksen ulkopuolisia nuohouspalveluja.

Arvioiden mukaan noin joka toisen pelastuslaitoksen alueella toimii ammattitutkinnon suorittaneita nuohoojia, jotka tarjoavat piirinuohousjärjestelmän ulkopuolisia nuohouspalveluja. Nämä palvelujentarjoajat perustelevat toimintaansa sillä, ettei piirinuohous toimi kyseisellä alueella ja että he vastaavat nuohouspalvelujen kysyntään.

Pelastuslaissa ei ole keinoja puuttua piirinuohousalueilla piirinuohouksen ulkopuoliseen nuohouspalvelujen tarjontaan. Niin sanottu villi nuohous on aiheuttanut useita oikeustapauksia, joita on käsitelty tuomioistuimissa kilpailu- ja markkinointirikoksina.

Piirinuohousjärjestelmästä huolimatta muutkin kuin piirinuohoojat voivat suorittaa nuohouksia, mutta tällöin kyse on niin sanotusta ylimääräisestä nuohouksesta, joka ei korvaa lakisääteistä, määräajoin suoritettavaa nuohousta. Tämä on aiheuttanut sekaannusta myös siksi, että vakuutusyhtiöt edellyttävät vain, että nuohouksen on suorittanut nuohoojan ammattitutkinnon suorittanut henkilö, joka voi olla siis muukin kuin alueen piirinuohooja.

Piirinuohouspalvelujen hankinnassa ei voida nykysäännösten mukaan kilpailla hinnalla, koska alueen pelastustoimi päättää nuohouksen hinnoitteluperusteet. Hankintalain mukaisessa kilpailuttamisessa on käytetty hinnan sijasta laadullisia kriteerejä kuten työväliteet, kokemus nuohousalan yrittäjänä toimimisesta, piirinuohoojakokemus, päivystyksen järjestäminen, muu palvelutarjonta. Näiden laadullisten kriteerien on katsottu suosivan jo alalla olevia suurempia yrityksiä ja estävän uusien yrittäjien alalle pääsyä. Piirinuohouksen kilpailutuksessa häviäminen on johtanut pienten yritysten toimimiseen isompien yritysten alihankkijoina. Usea yritys on myös poistunut kokonaan nuohousalalta.

Piirinuohouksen yhtenä ongelmana on, ettei nuohouspiirejä ole vapautunut kilpailulle riittävästi. Nuohouspiirejä on vapautunut ja tullut haettavaksi lähinnä vain eläkkeelle jäämisten kautta, koska nuohoussopimukset on pääsääntöisesti laadittu toistaiseksi voimassa oleviksi. Myöskään nuohoussopimusten sisältöjä ei ole tarkistettu säännönmukaisesti, mikä on mahdollistanut esimerkiksi osakeyhtiömuotoisen nuohousliikkeen toiminnan jatkumisen hyvinkin vanhaa perua olevalla nuohoussopimuksella, vaikka tosiasiallinen palveluntuottaja on vaihtunut.

Nuohouspalvelujen saatavuus

Pelastustoimen järjestämistä vastuulla ja hintasääntelyllä on pyritty turvaamaan kohtuuhintaisten nuohouspalvelujen saatavuus. Piirinuohousjärjestelmän on katsottu varmistavan nuohouspalvelujen saatavuuden myös haja-asutusalueilla ja pitävän sekä nuohoojien että kiinteistöjen kustannukset kohtuullisina. Piirinuohouksesta huolimatta harvaan asutuilla alueilla, kuten esimerkiksi saaristossa, on kiinteistöillä ollut vaikeuksia nuohoojan saamisessa.

Piirinuohouspalvelujen saatavuudessa on ollut paikkakuntakohtaisia ongelmia, kun nuohous-sopimuksia ei ole noudatettu ja kiinteistöjen omistajat ja haltijat eivät ole saaneet nuohousta säädettyin määrävlein. Syinä on voinut olla muun muassa nuohouspiirin ainoan nuohoojan loma-ajat tai sairastuminen. Usein syynä on ollut myös, että piirinuohousyritys on nuohouspalvelujen lisäksi tuottanut muita palveluja, kuten ilmanvaihdon puhdistusta, ja yrityksen voimavarat eivät enää ole riittäneet nuohouspiirin täysimääräiseen hoitamiseen.

Piirinuohooja on sopimukseen perustuen vastannut nuohouspiirissä tarvittavien nuohouspalvelujen tuottamisesta. Piirinuohoojaa ei ole kuitenkaan edellytetty tarjoamaan nuohouspalveluja asiakkaan tilaamana ja haluamana ajankohtana. Piirinuohous toimii nuohousyrityksen kannalta tehokkaimmin silloin, kun piirin nuohous voidaan suunnitella ja toteuttaa järjestelmällisesti talosta taloon kiertämällä. Nykyisin nuohouksen ajankohdasta ilmoittaminen postilaatikkoon jätettävällä nuohousilmoituksella ei enää toimi kaikkialla. Useat kiinteistöt vaihtavat ehdotettua ajankohtaa tai eivät reagoi nuohousilmoitukseen ja kiinteistö jää nuohoamatta. Toimintatapa on hämärtänyt kiinteistöjen käsitystä nuohousvelvoitteesta. Moni mieltää yhä nuohouksen viranomaislähtöiseksi toiminnaksi, vaikka nuohouksesta huolehtiminen on säädetty kiinteistön vastuulle ja nuohoustyön tekee yritys. Piirinuohousalueilla asiakkaat eivät myöskään aina ymmärrä, miksi heidän tulee käyttää vain tiettyä nuohoojaa, kun toisaalla asiakas saa valita nuohoojan vapaasti.

Nykyisellä nuohouspalvelujen sääntelyllä ei ole pystytty takaamaan nuohouksen kattavuutta, sillä vuosittain nuohotaan piirinuohousalueilla noin 70—90 % nuohottavista kiinteistöistä. Piirinuohouksen ulkopuolisilla alueilla nuohouksen toteuma on kyselytutkimusten mukaan noin 60 %. Syyksi on arveltu, että nuohouspalvelujen järjestämisen vapautuessa, osa kiinteistöistä on olettanut että myös nuohousvälin saisi päättää itse vapaasti.

Piirinuohousjärjestelmään liittynyt hintasääntelyn turva on osin näennäistä. Hinnat ovat pysyneet alhaisina, mutta pelastuslaitosten saaman asiakaspalautteen mukaan hinnoitteluperusteet ja esimerkiksi lisätöiden määrittely on koettu epäselväksi.

Nuohoustyön sisältö ja määrävälit

Tulisijojen ja hormien säännöllinen nuohous on tarpeen ensisijaisesti siksi, että tulisija toimisi kunnolla, hormi vetäisi ja tulisija-hormi -yhdistelmä toimisi hyvällä lämmitystekolla. Rakennusten paloturvallisuuden kannalta tulisijojen ja hormien kunnan tarkastaminen on puhdistustyötä merkittävämpää. Pelkkä tulisijojen ja savuhormien puhdistaminen ei välttämättä vaatisi

sääntelyä lainkaan, mutta tulisijojen ja savuhormien kunnan tarkastaminen on sääntelytarpeen kannalta erilainen velvoite. Ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista erottaa tulisijan ja hormin tarkastamista puhdistamisesta erilliseksi toimenpiteeksi Ruotsin tapaan, koska nykyinen toimintatapa on tältä osin toiminut hyvin ja toimenpiteet tukevat toisiaan.

Nuohouksen määräväleistä säätämiseen on toivottu tarveharkinnan lisäämistä, toisaalta selkeät määrävälit nähdään parempana nuohousvelvoitteen toteutumisen kannalta. Nykyisessä nuohousasetuksessa se kuinka usein tulisijat ja hormit on nuohottava, määrittyy käytetyn polttoaineen ja kiinteistön käyttötavan mukaan, eikä todellisen nuohoustarpeen mukaan. Pääsääntönä on kiinteistöjen nuohous vuosittain. Yksityisessä käytössä olevien vapaa-ajan asuntojen ja saunojen nuohousväli on kolme vuotta. Vapaa-ajan asuntojen käyttö on muuttunut enemmän ympärivuotiseksi, jolloin asetuksen mukainen kolmen vuoden nuohousväli ei useinkaan ole riittävä. Rakennuksen käyttötavan ja nuohousvälien määrittäminen ei ole yksitulkintaista ja asiasta on korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja (KHO 1.2.2012/142 (nuohouksen määräväli), KHO 8.2.2013/529 (omatoiminen nuohous), KHO 8.2.2013/530 (nuohousväli)).

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen yleisenä tavoitteena on edistää rakennusten paloturvallisuutta selkeyttämällä ja ajantasaistamalla tulisijojen ja hormien nuohousta koskeva sääntely.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pelastuslakia siten, että alueen pelastustoimelta poistettaisiin velvoite huolehtia nuohouspalvelujen järjestämisestä. Tämä tarkoittaisi piirinuohousjärjestelmän loppumista. Myös nuohouksen hintasääntely ehdotetaan lopetettavan.

Nuohoojalla säilytettäisiin nykyinen ammattitutkintovaatimus, mutta yritystoiminnalle ei säädettäisi muita vaatimuksia. Ammattitutkinnon katsotaan olevan riittävä tapa varmistaa nuohouspalvelujen laatu sekä nuohoojien pätevyys nuohoustyön suorittamiseen.

Rakennuksen omistajan ja haltijan velvoite huolehtia nuohouksesta säilytettäisiin entisenä. Nuohousvelvoitteen säilyttäminen on tarpeen paloturvallisuusnäkökulmasta.

Nuohoustyön sisällöstä ja nuohouksen määräväleistä säädettäisiin nykyiseen tapaan, mutta sääntelyä selvennettäisiin nostamalla tarkemmat säännökset lakiin nykyisestä nuohousasetuksesta. Pelastuslaissa säädettäisiin määrävälit kuinka usein nuohous on tehtävä, mitä toimenpiteitä nuohoustyöhön sisältyy ja millainen nuohoustodistus nuohoojan pitää jättää asiakkaalle. Yksityiskohtaisella sääntelyllä pyritään varmistamaan nuohoustyön laatu ja vaikuttamaan nuohouksen hinnoittelun kohtuullisuuteen.

Nykyisissä säädöksissä vaatimusta tulisijojen ja hormien kunnossapidosta ei anneta suoraan, vaan se tulee välillisesti nuohoojan vikailmoitusten kautta. Tätä esitetään selvennettävän lisäämällä kiinteistön nuohousvelvoitteeseen nimenomainen vaatimus tulisijojen ja hormien pitämisestä turvallisessa käyttökunnossa.

Nuohouksen säännöllisyyttä arvioitaisiin nykyistä enemmän tulisijan todellisen nuohoustarpeen perusteella. Pääsääntönä olisi, että nuohous on tehtävä vähintään kerran vuodessa, jos rakennusta lämmitetään puulla, raskasöljyllä tai useammalla polttoaineella. Puulämmitteisissä vapaa-ajan asunnoissa nuohousväli lyhentyisi kolmesta vuodesta vuoteen, jos rakennusta käytetään kesäajan ulkopuolella. Muiden tulisijojen nuohous perustuisi tarpeeseen, nuohous olisi kuitenkin tehtävä vähintään kolmen vuoden välein. Tämä yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi sään-

telyä sekä korostaisi rakennuksen omistajan ja haltijan omaa vastuuta rakennuksen turvallisuudesta.

Pelastuslaitokset valvoisivat kiinteistön nuohousvelvoitteen toteutumista nykyiseen tapaan, mutta nuohousyritysten valvonnasta ei jatkossakaan säädettäisi pelastuslaissa. Nuohouspalveluihin sovelletaan kuluttajansuojalakiä (38/1978) sekä lakia palvelujen tarjoamisesta (palvelulaki 1166/2009). Valitukset nuohouspalvelujen sisällöstä, hinnoista ja markkinoinnista ohjautuisivat kuluttaja-asiamiehelle vastaavasti kuin muillakin palvelusektoreilla.

Ehdotuksessa esitetään luovuttavaksi vikailmoitusten lähettämisestä pelastuslaitokselle. Tällä hetkellä nuohoojat ilmoittavat havaitsemistaan tulipalon vaaraa aiheuttavista vioista sekä kiinteistön edustajalle että pelastuslaitokselle. Nuohoojan vikailmoituksen saatuaan pelastuslaitos on lähettänyt kiinteistölle selvityspyynnön ja tarvittaessa laittanut tulisijan lämmityskieltoon. Tätä menettelyä ei enää pidetä tarpeellisena, koska olennaista on, että kiinteistö saa havainnoista tiedon ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin. Muutos vähentäisi sekä nuohousyritysten että pelastusviranomaisten tehtäviä ja hallinnollista taakkaa.

Rakennuksen omistajan ja haltijan nuohousvelvoitteesta säädetään pelastuslain 3 luvussa ja nuohoustyön sisällöstä lain 9 luvussa. Pelastuslain rakennetta ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa tässä yhteydessä, koska sisäministeriössä on valmisteilla pelastuslain uudistus maakuntakuntauudistukseen liittyen.

Liittymät hallitusohjelmaan

Alueen pelastustoimen järjestämästä piirinuohousjärjestelmästä luopuminen vuoden 2017 aikana sisältyy kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen toimenpideohjelmaan. Toimenpideohjelma on osa hallituksen reformia "Kuntien, maakuntien ja koko julkisen hallinnon kustannusten karsiminen".

Piirinuohousjärjestelmästä luopuminen sisältyy kotimarkkinoiden kilpailullisuusohjelmaan, joka liittyy hallituksen kärkihankkeeseen "Kilpailukyvyyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla".

Nuohoussääntelyn uudistamisella toteutetaan myös hallituksen norminpurun kärkihanketta, jonka tavoitteena on helpottaa yritysten toimintaa ja kansalaisten arkea sääntelyä keventämällä ja uudistamalla.

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Nuohouspalvelujen järjestämisvastuun säilyttäminen pelastuslaitoksilla

Valmistelutyössä yhtenä vaihtoehtona on selvitetty nuohouspalvelujen järjestämisvastuun säilyttämistä alueen pelastustoimella eli käytännössä pelastuslaitoksilla. Nykyinen sääntely ei sellaisenaan ole riittävä nuohouspalvelujen asianmukaiseen järjestämiseen kilpailu- ja kuluttajansuojanäkökulmat huomioon ottaen, joten pelastuslain sääntelyä olisi tarkennettava ja täydennettävä.

Pelastuslaitoksen tehtävistä sekä nuohoussopimusten sisällöstä ja ehdoista olisi säädettävä nykyistä tarkemmin. Nuohoussopimusten kilpailuttaminen olisi hoidettava hankintalain edellyttämällä tavalla. Nuohoussopimukset olisi tehtävä määräaikaikaisiksi, sopimuksen ehdoiksi olisi otettava palvelujen saatavuuden varmistaminen, sopimuksen purkamiselle olisi asetettava sel-

keät ehdot. Nuohousyritysten yhdenvertaisten toimintaedellytysten turvaamiseksi olisi järjestettävä nuohouspalvelujen valvonta myös palvelujen vapaassa tarjonnassa.

Pelastuslaitoksilta tämä edellyttäisi lisäresursseja nuohouspalvelujen järjestämiseen ja valvontaan. Hallinnollisen taakan vuoksi nuohouspiirien määrä tulisi vähenemään, millä olisi yritystoimintaa keskittävä vaikutus. Todennäköisesti nykyistä useammalla alueella luovuttaisiin piirinuohousjärjestelmästä ja siirryttäisiin nuohouspalvelujen vapaaseen tarjontaan.

Nuohouspalvelujen säätäminen luvanvaraiseksi

Valmistelussa on ollut esillä vaihtoehto, että nuohouspalvelujen tarjoaminen tai nuohoustöiden tekeminen säädettäisiin luvan- ja ilmoituksenvaraiseksi. Luvanvaraisuutta on muilla aloilla perusteltu muun muassa tarpeella voida varmistaa toiminnanharjoittajien osaaminen ja ammattitaito sekä tarpeella järjestää yritysten toiminnan valvonta tehokkaalla tavalla. Toimialana nuohouspalvelujen tarjoaminen ei ole vaativuudeltaan tai luonteeltaan rinnastettavissa luvan- tai ilmoituksenvaraisiin elinkeinoihin. Nuohoustyön sisällön näkökulmasta ei ole perusteltavissa että nuohoojalle tai nuohousyritykselle säädettäisiin ammattitutkinnon lisäksi muita kelpoisuusvaatimuksia.

Nuohousalan Keskusliitto on esittänyt toimilupajärjestelmää, jossa maakunta päättäisi nuohousyritysten toimiluvat ja toimialueet. Esityksen mukaan nuohousyrittäjän kelpoisuusvaatimuksena tulisi olla nuohoojamestarin erikoisammattitutkinto. Tällainen toimilupamenettely rajoittaisi voimakkaasti uusien yritysten alalle tuloa, ja keskittäisi yritystoimintaa suuremmille yrityksille. Valmistelussa ei ole tullut esiin perusteita rajoittaa nuohousyritysten toimintaa maantieteellisesti tai määrällisesti.

Nuohoustyöstä ja kiinteistön velvoitteista säätäminen

Valmistelutyössä on selvitetty vaihtoehtoa, että nuohoustyön sisällöstä ja määräväleistä ei säädettäisi, vaan nuohous rinnastettaisiin rakennusten muihin kunnossapito- ja huoltotöihin. Rakennuksissa on paljon erilaisia laitteita ja järjestelmiä, jotka edellyttävät säännöllistä ja ammattitaitoista huoltoa ja kunnossapitoa ilman, että niistä on yksityiskohtaista lainsäädäntöä.

Nuohouksen osalta on päädytty siihen, että varsin yksityiskohtainen sääntely on edelleen perusteltua paloturvallisuussyistä ja erityisesti kuluttajansuojan näkökulmasta. Nuohouspalvelujen asiakkaista valtaosa on kotitalouksia, joilla ei välttämättä ole edellytyksiä itse arvioida mikä on tulisijan ja savuhormin nuohoustarve, tai mitä toimenpiteitä nuohoustyön olisi sisällettävä. Tältä osin nykyinen sääntely on koettu selkeäksi ja riittävän yksinkertaiseksi.

Valmistelun aikana on esitetty, että pelastuslaissa pitäisi säätää myös tulisijan ja hormin käyttöönototarkastuksesta sisältäen muun muassa tulisijojen ja hormien yhteensopivuuden tarkastamisen. Pelastuslain soveltamisalaa ei kuitenkaan tässä esityksessä ehdoteta laajennettavaksi rakentamisen sääntelyyn.

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi pienten savupiippujen rakenteista ja paloturvallisuudesta on parhaillaan lausunnolla. Asetusluonnoksessa on vaatimukset savupiippujen suunnittelulle ja rakentamiselle sekä korjaus- ja muutostöille. Asetusluonnoksessa on vaatimukset myös tulisijan ja savupiipun yhteensopivuudesta sekä käyttöönotosta.

Nuohousalan Keskusliitto on esittänyt, että nuohoustyön tulisi kattaa tulisijan ja hormin puhdistuksen ohella myös muuta asumisturvallisuuteen liittyvää tarkastamista, kiinteistöjen nuohoustietojen rekisteröintiä sekä korjausmääräysten antamista. Nuohousyritysten toiminta-alaa

ja tehtäviä ei lakiehdotuksessa esitetä laajennettavan toimenpiteisiin, joihin sisältyisi julkisen vallan käyttöä. Tehtävien laajentaminen edellyttäisi nuohousyritysten huomattavasti nykyistä tiukempaa sääntelyä ja uudenlaisia kelpoisuus- ja osaamisvaatimuksia. Nuohoustyön sisällön laajentaminen nostaisi palvelun hintaa ja lisäksi kiinteistöille aiheutuvia kustannuksia eikä olisi perusteltavissa paloturvallisuussyillä.

Valmistelussa on esitetty tulisijarekisterin perustamista. Kiinteistöt ilmoittaisivat rekisteriin tulisijansa sekä tiedot tulisijoihin tehdyistä muutoksista tai tulisijan käytöstä poistamisesta. Nuohoojat kirjaisivat rekisteriin tekemänsä nuohoustyöt ja antamansa nuohoustodistukset. Rekisterin perusteella pelastusviranomaisen valvoisi nuohousvelvoitteiden noudattamista.

Tulisijojen rekisteröinti ei ole perusteltavissa paloturvallisuussyillä. Nuohousvelvoitetta ei ole tarvetta valvoa niin kattavasti, että pelastusviranomaisen pitäisi tietää jokaisesta tulisijasta milloin se on nuohottu tai mitä vikoja tulisijassa on havaittu. Tältä osin tulisijojen nuohous ei ole rinnastettavissa esimerkiksi ajoneuvojen rekisteröintiin ja katsastukseen. Tulisijarekisterin perustaminen ja hallinnointi olisi myös merkittävä kustannuskysymys siinäkin tapauksessa, että se voitaisiin liittää osaksi pelastuslaitosten valvontarekisterejä. Valtakunnallista pelastustoimen valvontarekisteriä ei ole, mutta sellaista on suunniteltu.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Nuohouksen hinta

Piirinuohouksessa pelastuslaitos on päättänyt nuohouksesta perittävän maksun, jonka hintaperuste on ollut alueella kaikille sama sisältäen myös matkakustannukset. Koko alueen kattava yhteinen taksa on käytännössä tarkoittanut sitä, että taajamien asukkaat ovat maksaneet haja-asutusalueen matkakustannuksia omassa nuohouslaskussaan. Kolmella pelastuslaitoksella on käytössä kaksi eri taksaa, millä on pyritty tasaamaan pitkien etäisyyksien vaikutuksia nuohouksen hintaan.

Pelastuslaitoksen päättämä nuohoustaksa koostuu yksikköhinnasta sekä laskutettavasta minimiyksikkömäärästä. Pelastuslaitosten päättämät verottomat yksikköhinnat ovat olleet koko maassa lähes samoja. Pääsääntöisesti laskutettava minimiyksikkömäärä on 45, yhdellä pelastuslaitoksella minimiyksikkömäärä on 55 ja kolmella 60.

Piirinuohouksen loppumisen myötä nuohouksen hintasääntely lakkaa ja nuohousyritykset hinnoittelevat jatkossa itse oman työnsä. Hinnoitteluperusteiden muuttuessa on selvää, että myös hinnat tulevat muuttumaan. Nuohouspalvelujen tuottamisen todelliset kustannukset tulevat todennäköisesti muodostamaan hinnan alarajan, ja markkinoiden kilpailutilanne ja palvelujen kysyntä puolestaan hinnan ylärajan. Nuohouksesta perittävän hinnan määräytymisen perusteet tulevat todennäköisesti vaihtelemaan paikkakuntaakohtaisesti. Ainakin alkuun yleisen hintatason oletetaan asetuvan nykytason mukaan. Nykyisin yhden tulisijan ja savuhormin nuohouksen saa halvimmillaan noin 40 eurolla Helsingissä, Kymenlaaksossa ja Pohjanmaalla. Lapissa ja Etelä-Pohjanmaalla vastaava nuohous maksaa hieman alle 60 euroa.

Muun muassa Itä- ja Keski-Uudellamaalla nuohous on toteutettu ilman piirinuohousta jo useamman vuoden ajan. Hinnoittelu on pysynyt asiallisena. Hinnat ovat seuranneet piirinuohouksen hintatasoa, mutta hintojen vaihteluväli on kasvanut. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen tiedossa olevien hintatietojen mukaan alueella on sekä maan edullisin että kallein yksikköhinta.

Nuohousyrityksen kannattavuus on hintasäännellyssä piirinuohouksessa perustunut siihen, että nuohooja on voinut suunnitella, missä järjestyksessä hän nuohooa alueen kiinteistöt. Nuohouksen muuttuessa tilausperusteiseksi yrittämisen kustannukset nousevat ja kustannustennousu siirtyy asiakkaalta perittäviin nuohoushintoihin esimerkiksi matkakustannusten muodossa. Nuohoojat ovat arvioineet, että nykyisessä nuohousyksikön hinnassa olisi tällä hetkellä korotustarvetta noin 15—25 %. Tällaiset korotukset tarkoittaisivat yhden tulisijan ja savuhormin nuohouksen maksavan jatkossa Helsingissä noin 50 euroa ja Lapissa 75 euroa.

Palveluntuotannon kannalta nuohous on yksi kiinteistön ylläpitoon liittyvä palvelu vastaavasti kuin esimerkiksi ilmanvaihdon puhdistus, joten oletettavaa on, että hinnat tulevat mukailemaan muiden kotiin tarjottavien palvelujen hintatasoa. Erityisesti syrjäseutujen ja saariston nuohoushinnoissa on nousupainetta.

Yritykset yleensä kilpailevat kannattavista asiakkaista kannattavilla alueilla, siksi taajamien ulkopuolelle ei välttämättä syntyisi todellista usean nuohousyrityksen välistä kilpailua. Tällöin asiakkailla ei olisi käytännössä mahdollisuutta valita useasta palveluntuottajasta, mikä myös saattaa johtaa palvelujen hinnan nousemiseen nykytasosta.

Nuohouspalvelujen hintoja ei ole tarkoituksenmukaista säännellä, jos nuohouspalvelujen järjestämistä ei säännellä. Säättämällä nuohoustyön sisällöstä pyritään vaikuttamaan nuohouksen hinnan määräytymiseen ja palvelun laatuun. Myös vaatimus nuohoojan ammattitutkinnosta turvaa palveluiden laatua ja suojaa kuluttajia.

Hinnoittelun kohtuullisuutta valvottaisiin kuluttajansuojalain ja palvelulain kautta. Pelastuslain yksityiskohtainen sääntely nuohoustyön sisällöstä ja määräväleistä antaa hyvät edellytykset arvioida esimerkiksi hinnan määräytymisperusteita ja markkinointia.

Kotitalousvähennys

Verohallinnon ohjeen mukaan lakisääteinen nuohoustyö- ja muut siihen liittyvät työkustannukset eivät oikeuta kotitalousvähennykseen. Nuohoojan suorittamat muut mahdolliset vähennyskelpoiset asunnon kunnossapito- ja peruseräparannustyöt puolestaan oikeuttavat vähennykseen. Tällaisia töitä ovat lämmityskattilan öljypolttimen huollosta, lämmityskattilan puhdistuksesta, lämmityskattilan hyötysuhdemittauksesta ja ilmanvaihtolaitteiden puhdistuksesta, mittauksesta, säätämisestä sekä huollosta aiheutuneet kustannukset. Verohallinnon tulkinta perustaa korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisuun (KHO 6.8.2008/1803).

Koska kiinteistöjen nuohousvelvoitteeseen ei esitetä muutosta, ei nuohousmaksua voisi jatkossakaan vähentää verotuksessa kotitalousvähennyksenä.

Yritysten toimintaedellytykset

Piirinuohouksen loppumisen myötä nuohousyritysten elinkeinonharjoittamista koskeva sääntely kevenee. Tämän uskotaan parantavan yritysten toimintaedellytyksiä ja helpottavan uusien yritysten alalle tuloa. Nuohousyritysten lukumäärän arvioidaan lisääntyvän, kun yritystoiminnan aloittaminen ja markkinoille pääsy on mahdollista ilman nuohouspiirin kilpailutuksen voittamista. Nykyisin nuohousalan yrittäjiä on noin 400, joista noin 335 toimii piirinuohousyrityksinä. Yritykset ovat mikroyrityksiä, kolme neljästä on yhden henkilön yrityksiä.

Asiakkaiden valinnanvapauden tuoma kilpailu asettaa uusia vaatimuksia yritysten toiminnalle ja muun muassa markkinoinnille. Palvelujen markkinointia helpottaa olennaisesti, että esityk-

sessä kiinteistöillä säilytettäisiin velvoite huolehtia nuohouksesta, ja nuohousvälistä ja nuohoustyön sisällöstä säädettäisiin edelleen yksityiskohtaisesti. Toisaalta hintasääntelyn poistaminen mahdollistaa hinnoittelun ja vähimmäistasoa paremman laadun käytön kilpailukeinoina.

Piirinuohousten kilpailutusten sekä nuohousluettelon ylläpitämisen poistuminen vähentää nuohousyritysten hallinnollisia kustannuksia, mutta merkitys on kuitenkin vähäinen.

Palosuojaelurahaston avustus

Nuohousalan Keskusliitto on saanut Palosuojaelurahastolta vuosittain avustusta nuohoojien perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen toteuttamiseen sekä tulipalojen ehkäisyä ja pelastustoimintaa edistävään valistus-, opastus- ja neuvontatoimintaan. Vuonna 2016 myönnetty avustus oli 188 000 euroa, josta 126 000 euroa oli osoitettu koulutukseen ja 62 000 euroa valistukseen ja neuvontaan.

Nuohousta koskevan lainsäädännön muuttumisella voi olla vaikutusta Palosuojaelurahaston avustuskäytäntöön.

3.2 Vaikutukset palvelujen saatavuuteen

Nuohottavat kiinteistöt eivät sijaitse tasaisesti eri puolilla maata ja myös nuohoustarpeessa on maantieteellisiä eroja. Harvaan asutuilla alueilla käytetään tulisijoja taajamia enemmän. Kaupunkimaisilla alueilla tulisijoja käytetään pääosin lisälämmönlähteenä ja tunnelman tuojana. Eniten nuohottavia kohteita on Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan pelastuslaitosten alueilla.

Pelastuslaitoksen vastatessa nuohouspalvelujen järjestämisestä palvelut on periaatteessa taattu kaikille kiinteistöille. Piirinuohousalueilla asiakas ei kuitenkaan ole voinut itse valita nuohoojaa, eikä usein vaikuttaa kiinteistönsä nuohouksen ajankohtaan. Siitä syystä nuohous on voinut jäädä tekemättä tai nuohousväli pidentyä.

Kiinteistöjen valinnanvapauden lisääminen ja hintasääntelyn poistaminen koetaan pääsääntöisesti hyvänä uudistuksena. Muutostilanteessa kiinteistöjen edustajat ovat kuitenkin huolestuneita siitä, saako jatkossa myös syrjäseuduilla laadukkaita ja kohtuuhintaisia nuohouspalveluja.

Piirinuohousjärjestelmästä huolimatta harvaan asutuilla alueilla ja esimerkiksi saaristossa on ollut vaikeuksia nuohouspalvelujen saamisessa. Pitkien etäisyyksien alueilla nuohoojat ovat käytännössä varmistaneet pääsyn nuohoamaan esimerkiksi puhelimitse.

Nuohottavien kiinteistöjen lisäksi myös nuohoojat ovat sijoittuneet eri puolille maata. Jos uudessa tilanteessa nuohousyritysten koko kasvaa ja yrittäjien määrä vähenee, voi se vaikuttaa palvelujen saatavuuteen. Nuohouspalvelut eivät kuitenkaan välttämättä keskity vain suuriin taajamiin.

Vuoden 1999 säädösmuutokset, joissa vastuu nuohouksesta huolehtimisesta siirrettiin kunnalta kiinteistölle, eivät muuttaneet käytännön toimintaa. Säädösmuutokset eivät nytkään muuttaisi kaikkialla yritysten toimintatapoja ja erityisesti harvaan asutuilla alueilla ei ole välttämättä odotettavissa suuria muutoksia. Nykyisillä piirinuohoojilla on haja-asutusalueilla jo vakiintunut asiakaskunta. Voidaan ennakoida, että piirinuohouksen loppuminen lisäisi nuohouspalvelujen tarjontaa erityisesti taajamissa.

Nuohouspalvelujen kysyntää määrittää nuohouksen määrävälien sääntely. Määräväli lyhenisi kolmesta vuodesta vuoteen puulämmitteisissä vapaa-ajan asunnoissa, joita käytetään yli neljä kuukautta vuodessa. Asuinrakennuksissa, joissa tulisijaa käytetään vain lisälämmön lähteenä, määräväli muuttuisi vuosittaisesta nuohouksesta vähintään kolmen vuoden välein tehtäväksi. Kokonaisuutena määräväliden muutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta nuohouspalvelujen kysyntään tai saatavuuteen.

Nuohouspalvelujen saatavuus kaikkialla samoin hinnoitteluperustein voitaisiin turvata täysin vain, jos järjestämisvastuu säilytettäisiin julkisella toimijalla kuten kunnalla tai nykyiseen tapaan alueen pelastustoimella. Tällöin palvelujen järjestämisestä vastaava taho tuottaisi palvelut itse, jos jollekin alueelle ei saataisi nuohousyritystä palvelujen tarjoajaksi.

3.3 Vaikutukset yrityksiin

Nuohousjärjestelmän sääntely vaikuttaa monin eri tavoin nuohousyritysten toimintaan ja yrittäjyyteen. Piirinuohousjärjestelmän voidaan arvioida haittaavan uusien yrittäjien pääsyä markkinoille ja nuohouspiirien kilpailutuksen kautta johtavan nuohouspalvelujen tuottamisen keskittymiseen nykyistä enemmän suuremmille yrityksille. Toisaalta tämä on ollut myös toivottava kehityssuunta, koska pienet, yhden henkilön yritykset ovat haavoittuvia piirinuohouspalvelujen tuottamisessa. Pienet yritykset soveltuisivat paremmin tuottamaan palveluja ilman piirinuohoussopimukseen sisältyviä velvoitteita.

Piirinuohous on tehnyt nuohousalasta hyvin poikkeuksellisen toimialan, koska alalla ei ole ollut juuri minkäänlaista kilpailua. Nuohousyrittäjille piirinuohous on taannut lähes varman elinkeinon ja yrittäjän riski on ollut vähäinen. Piirinuohoussopimuksen saaneen nuohoojan ei ole tarvinnut pelätä yritystoiminnan epäonnistumista, kunhan on pitänyt toimintansa kustannukset kurissa.

Esityksen mukaan piirinuohousjärjestelmä lopetettaisiin. Tilalle ei ehdoteta uutta, toisenlaista toimilupamenettelyä. Tämän voidaan arvioida lisäävän nuohousyritysten lukumäärää, kun yritystoiminnan aloittaminen ja markkinoille pääsy on mahdollista ilman nuohouspiirin kilpailutuksen voittamista.

Piirinuohouksen poistuminen saattaa houkutella alalle takaisin nuohoojia, jotka ovat siirtyneet muihin tehtäviin esimerkiksi hävittyään nuohouspiirin kilpailutuksen. Myös nuohoojana toimiminen sivutoimisesti olisi nyt aiempaa helpompaa.

Nykyisille piirinuohoojille uudistus on iso muutos toimintaympäristöön. Nuohousyrittäjät joutuvat sopeutumaan tilanteeseen, jossa kilpaillaan asiakkaista, markkinoidaan toimintaa, kehitetään palveluja ja panostetaan työnlaatuun. Uusi tilanne antaa kuitenkin mahdollisuuden hakea yritykselle kannattavuutta, kun toiminnan maantieteelliset rajoitukset ja hintasääntely poistuvat.

Nuohoojien mukaan uudistus kasvattaa epävarmuutta toimeentulosta, mikä voi heijastua muun muassa palkattavien työntekijöiden määrään ja sitä kautta nuohouspalvelujen tarjonnan vähenemiseen.

Ehdotuksen mukaan nuohoojien kelpoisuusehdot säilytetään nykyisellä tasolla. Tämä tarkoittaisi, että kaikki nykyiset nuohoojat voisivat jatkaa ammatinharjoittamista.

On mahdollista, että viestinnästä huolimatta piirinuohouksen loppuessa kiinteistöjen nuohouksen toteutumisen taso laskee nykyisestä. Jos kaikilla nykyisillä piirinuohousalueilla nuohouk-

sen toteutuminen olisi 60 %, tarkoittaisi se noin 587 000 nuohottavaa kiinteistöä nykyisillä nuohouksen määräväleillä. Vuosittain nuohottaisiin silloin noin 170 000 kiinteistöä vähemmän. Tällä olisi vaikutusta sekä nuohouspalvelujen kysyntään että ammattitaitoisten nuohoojien tarpeeseen. Yhden nuohoojan työllistyminen ympärivuotisesti edellyttää noin 1 200—1 500 nuohottavaa kiinteistöä vuodessa. Nykyisin ala työllistää noin 700—800 nuohoojaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee ammatillisen koulutuksen reformia, jonka osana nuohoojan ja nuohoojamestarin koulutuksen rakennetta ollaan muuttamassa samanlaiseksi kuin muu ammatillinen koulutus. Tähän asti nuohoojan ammattitutkinnon suorittamiseksi ainoa reitti on ollut oppisopimuskoulutus. Nuohoojan tutkinto suoritettaisiin jatkossakin nykyisenkaltaisena näyttötutkintona ja opiskelu tapahtuisi työelämälähtöisesti. Koulutusuudistus voi laajentaa mahdollisuuksia kouluttautua alalle, mutta tässä vaiheessa on mahdotonta arvioida vaikutuksia nuohoojien koulutukseen ja tutkintomääriin. Vaikutukset riippuvat muun muassa siitä, ottavatko oppilaitokset nuohoojan koulutuksen valikoimaansa osana talotekniikan ammattitutkintoa, johon nuohoojan tutkinto ollaan yhdistämässä. Päätöstä tutkinnon muodostumisesta ja uusista tutkintonimikkeistä ei ole vielä tehty. Uusi tutkintonimike on mahdollisesti "talotekniikan ammattitutkinnon nuohoojan osaamisala". Uuden tutkintonimikkeen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2019.

Pelastuslakiin ehdotetut muutokset muuttavat nuohousalan toimintaympäristöä niin, että nuohoojien koulumaiselle opetukselle voi jatkossa olla enemmän kysyntää. Moni nuohousyrittäjä ei ole ollut halukas kouluttamaan itselleen kilpailijaa. Pienellä nuohousyrittäjällä ei ole välttämättä ollut mahdollisuutta itse työllistää kouluttamaansa nuohoojaoppilasta, toisaalta suurempi yritys ei ole välttämättä saanut tarvitsemaansa työvoimaa. Kun alan työllistymismahdollisuudet ovat olleet rajalliset, koulutuksellekaan ei ole ollut kysyntää.

3.4 Ympäristövaikutukset

Rakentamismääräysten kehittymisen ja uusien rakentamistapojen ja -materiaalien käytön myötä nuohouksen merkitys on laajentunut muuhunkin kuin paloturvallisuuteen. Nuohouksen merkitystä korostavat myös tiukentuneet energiatehokkuus- ja ympäristönsuojeluvaatimukset. Tulisijan nuohouksella on vaikutusta rakennuksen sisäilman puhtauteen, energian kulutukseen sekä ympäristön puhtauteen.

Säännöllinen nuohous vähentää polttoaineen kulutusta ja edistää täydellistä palamista. Tulisijan nokeentuminen liittyy epätäydelliseen palamiseen ja se aiheutuu yleensä huonosta polttoaineesta ja väärästä palamisilmasta. Paloturvallisuuden lisäksi nuohous parantaa tulisijojen lämmitystehoa sekä vaikuttaa mm. pienhiukkaspäästöihin.

Tämän esityksen valmistelussa ei ole arvioitu nuohouksen vaikutusta pienhiukkaspäästöihin ja ympäristöterveyteen, vaan esitys on valmisteltu rakennusten paloturvallisuuden näkökulmasta.

3.5 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Piirinuohousjärjestelmässä pelastuslaitoksen rooli nuohouspalvelujen järjestämisessä on ollut keskeinen. Pelastuslaitokset ovat vastanneet nuohouspalvelujen hankintamenettelystä, nuohousopimusten laadinnasta ja nuohouspalvelujen maksujen päättämisestä.

Esiselvityshankkeen yhteydessä vuonna 2013 pelastuslaitoksilta pyydettiin arviota nuohoukseen liittyvien työtehtävien vaatimista henkilöresurssista. Henkilöresurssit vaihtelevat suuresti pelastuslaitosten välillä. Yhteensä pelastuslaitokset ovat käyttäneet nuohoukseen liittyvien tehtävien hoitamiseen noin kaksi henkilötyövuotta.

Pelastuslaitoksilla nuohoukseen liittyvät työtehtävät kohdentuvat pääasiassa nuohousta koskevien asiakasvalitusten käsittelyyn sekä nuohoojilta tulleiden vikailmoitusten käsittelyyn. Työaikaa kohdentuu myös nuohouksen järjestämistä vastaavaan päättämiseen, nuohouspiirien kilpailuttamiseen, nuohousopimusten solmimiseen ja valvontaan, nuohoojatapaamisiin, piirinuohouksen hintaperusteista päättämiseen sekä kiinteistöjen omatoimisten nuohoushakemusten käsittelyyn. Piirinuohouksen loppuessa nämä tehtävät jäisivät pois pelastuslaitoksilta.

Jatkossa pelastuslaitoksen tehtävät keskittyisivät kiinteistöjen nuohousvelvoitteen valvontaan sekä neuvontaan ja ohjaukseen. Erityisesti muutosvaiheessa lisäpanostusta tarvitaan turvallisuusviestintään. Myös valvontakäytännöt olisi sopeutettava uuteen tilanteeseen.

Kiinteistöjen omistajien tulee muistaa tilata tarvitsemansa nuohouspalvelut. Tämän toteutumiseksi tarvitaan nykyistä huomattavasti enemmän neuvontaa ja viestintää. Viestintää on toteutettava eri muodoissa ja eri kielillä, jotta tieto tavoittaa kiinteistöt mahdollisimman hyvin.

Piirinuohousjärjestelmässä pelastuslaitokset ovat käsitelleet nuohouspalveluja koskevat asiakasvalitukset. Asiakasvalitukset ovat koskeneet nuohoustyön laatua, työn siisteyttä, asiakaspalvelua, nuohoojan tavoittamista tai nuohouksen ajankohdan sopimista. Jatkossa nämä asiakasvalitukset eivät enää tulisi pelastuslaitokselle, koska pelastuslaitos ei valvoisi nuohouspalvelujen tuottajia.

Valitukset nuohouspalveluista ohjautuisivat kuluttajaviranomaisille, jos asiakas ei itse pääse sopuun työn tehneen yrityksen kanssa. Kuluttajapalvelujen markkinointia ja menettelyä asiakassuhteessa kuluttajansuojan kannalta on valvonut jo nykyisin kuluttaja-asiamies. Uudistus saattaa lisätä kuluttaja-asiamiehen ja maistraattien yhteydessä toimivien kuluttajaneuvontojen työmäärää jonkin verran.

3.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Nuohousta koskeva sääntely on luotu aikana, jolloin rakennuksia lämmitettiin kiinteällä polttoaineella tai öljyllä. Tulisijojen käyttö pääasiallisena lämmitysmuotona on vähentynyt maaseutumaisissa alueissa lukuun ottamatta. Tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuonna 1970 lähes 90 % rakennuksista lämmitettiin joko kiinteällä polttoaineella tai öljyllä. Vuonna 2015 näiden rakennusten osuus oli laskenut alle 40 %:iin. Kiinteän polttoaineen eli puun käyttö on vaihtunut pääasiallisesta lämmittämisestä lisälämmönlähteeksi. Öljylämmitys pääasiallisena lämmitysmuotona on suhteessa vähentynyt, mutta kappalemääräisesti se on nykyään lähes yhtä laajaa kuin 45 vuotta sitten.

Pelastustoimen tilastojen mukaan rakennuspaloista ja rakennuspalovaaroista noin 15 % liittyy tulisijoihin ja savuhormeihin. Tulipalojen syynä on osa usein tulisijan vääränlainen tai huolimaton käyttö, eikä niihin ole nuohouksella suoraa vaikutusta. Rakennuspaloista ja rakennuspalovaaroista nokipaloja on noin kolmasosa eli vuosittain keskimäärin kolmesataa. Tulisijojen ja hormien vaurioista aiheutuneita tulipaloja on alle sata. Muita tulipalojen syitä ovat olleet riittämätön suojaetäisyys, kipinä tai kekäle, kuuma tai hehkuva esine tai tuhka.

Nuohouksessa poistetaan savuhormeihin ja tulisijoihin kertynyttä palamisjätettä, jotta se ei aiheuttaisi palonvaaraa. Savuhormin ja tulisijan puhdistustyön lisäksi pelastuslain mukaiseen nuohoustyön sisältöön kuuluu tulisijan ja savuhormin kunnon silmämääräinen tarkastaminen muun muassa suojaetäisyyksien ja palovaaraa aiheuttavien vikojen osalta. Tarkastuksilla pyritään ennakoimaan vaurioista aiheutuvat vaaratilanteet.

Nuohouksella on merkitystä etenkin nokipalojen ehkäisemisessä. Jos hormi vetää huonosti tai hormin lämpötila on alhainen, hormiin tiivistyy nokea. Roskien polttaminen muodostaa savuhormiin eniten nokea. Kuumat savukaasut tai sopiva kipinä voivat sytyttää hormiin tarttuneen nokikerroksen.

Nokipalolle on tyypillistä, että tulipalo pysyy savuhormissa eikä leviä syttymiskohtaansa laajemmalle. Vuosittain 4—6 % nokipaloista on levinnyt savuhormin ulkopuolelle sytyttäen muun muassa seinien, välipohjien ja läpivientien rakenteita ja eristeitä. Nokipalon leviäminen hormista ja kehittyminen rakennuspaloksi on yleisempää vapaa-ajan rakennuksissa (11 % nokipaloista levinnyt) kuin asuinrakennuksissa (5 %). Nokipalon leviämiseen savuhormin ulkopuolelle vaikuttaa hormin kunto. Syitä savuhormin rikkoutumiseen voi olla muun muassa hormin ikä, vääränlainen käyttö tai rakennusvirhe.

Jotta kiinteistöjen paloturvallisuus tältä osin säilyisi hyvällä tasolla, ehdotuksessa tarkistetaan nuohouksen määräväljeä ja nuohoustyön sisällön vaatimuksia. Nuohouksen järjestämistavalla ei ole vaikutusta paloturvallisuuteen, vaan merkitystä on sillä, että nuohous ja tarkastus tehdään säännöllisesti ja ammattitaitoisesti.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu virkatyönä sisäministeriössä. Valmistelu pohjautuu esiselvityshankkeeseen, jossa selvitettiin nykyisen sääntelyn toimivuutta ja lainsäädännön muutostarpeita. Esiselvityshankkeen loppuraportti oli lausuntokierroksella alkuvuodesta 2015 ja siihen liittyen toteutettiin myös Otakantaa -kysely.

Valmistelun aikana on järjestetty kaksi työpajaa, toinen nuohoojille ja toinen pelastuslaitosten edustajille. Laajempi kuulemistilaisuus pidettiin 8.12.2016. Tilaisuuksien aineisto on ollut luettavissa sisäministeriön verkkosivuilla, missä on ollut myös muuta tietoa valmistelun etenemisestä.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto teki 14.2.2013 aloitteen nuohousta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Aloitteessaan virasto esitti, että pelastuslain mukaisesta piirinuohousjärjestelmästä luovutaan ja siirrytään järjestelmään, jossa kiinteistö voi tilata nuohouksen vapaasti haluamaltaan nuohousyritykseltä. Esityksen mukaan pelastuslaitoksilla säilyisi kuitenkin edelleen toissijaisesti oikeus tuottaa nuohouspalvelut pelastuslaitoksen omana työnä. Pelastuslain muutosten yhteydessä antamissaan lausunnoissa Kilpailu- ja kuluttajavirasto on jo aiemmin tuonut esiin nuohousjärjestelmän ongelmat kilpailu- ja kuluttajanäkökulmasta.

Nuohousalan Keskusliitto teki 7.10.2016 esityksen uudeksi nuohousjärjestelmäksi. Nuohousalan Keskusliitto esitti, että nuohouspalvelujen tuottamisen olisi oltava luvanvaraista. Esityksessä nykyinen piirinuohousjärjestelmä korvattaisiin alueellisilla toimiluvilla ja uusien nuohousyrittäjien kelpoisuusvaatimukseksi säädettäisiin nuohoojamestarin erikoisammattitutkinto. Nuohousyritysten toimiluvat ja toimialueet päättäisi maakunta, mutta hinnoittelu vapautettaisiin. Nuohousalan Keskusliitto esitti lisäksi, että nuohoustyön tulisi kattaa tulisijan ja hormin puhdistuksen ohella myös muuta asumisturvallisuuteen liittyvää tarkastamista, kiinteistöjen nuohoustietojen rekisteröintiä sekä korjausmääräysten antamista.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Kirjoitetaan lausuntokierroksen jälkeen.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Valmisteilla on pelastuslain uudistus maakuntakuntaudistukseen liittyen. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2017.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

13 §. *Ilmanvaihtolaitteiden huolto.* Ilmanvaihtolaitteiden huoltoon ja puhdistukseen ei tässä ehdotuksessa esitetä muutoksia. Sääntelyn selkeyden vuoksi ilmanvaihdon puhdistus ja nuohous erotettaisiin erillisiin säännöksiin. Nuohouksesta säädettäisiin uudessa 13 a §:ssä.

13 a §. *Rakennusten nuohous.* Rakennuksen omistajan ja haltijan velvoite huolehtia tulisijojen ja savuhormien säännöllisestä nuohouksesta säilytettäisiin ennallaan. Nuohousvelvoitetta ehdotetaan täydennettäväksi velvoitteella pitää tulisijat ja savuhormit sellaisessa kunnossa, että niitä voidaan käyttää turvallisesti. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että tulisijoja on käytettävä niiden käyttöohjeiden mukaisesti ja että nuohoojan havaitsemiin palovaaraa aiheuttaviin vikoihin ja puutteisiin on reagoitava. Esimerkiksi jos nuohouksessa havaitaan, että tulisija on puhki tai hormi halki, pitää ymmärtää olla käyttämättä tulisijaa ennen kuin se on korjattu. Näin korostettaisiin kiinteistöjen vastuuta omasta turvallisuudestaan.

Tikkaiden, kattokulkutien osien ja katon turvavarusteiden kunnossapitovelvoitteen osalta sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia.

Nuohousvälejä koskeva sääntely nostettaisiin nuohousasetuksesta lakiin, mikä selkeyttäisi sääntelyä. Nuohousvälien määrittämistä ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan paremmin todellista nuohoustarvetta, kun nykyisessä sääntelyssä nuohousvälin pituus riippuu ensi sijassa rakennuksen käyttötavasta.

Jos rakennuksen pääasiallisena lämmitystapana on kiinteällä polttoaineella toimiva tulisija ja rakennusta käytetään yli neljä kuukautta vuodessa, nuohous olisi ehdotuksen mukaan tehtävä vuosittain. Myös raskasöljyllä tai useammalla polttoaineella toimivat tulisijat nuohottaisiin vähintään kerran vuodessa.

Vuosittainen nuohous on ollut pääsääntö nykyisessä sääntelyssä. Ehdotus tihentäisi vakituoluonteisessa käytössä olevien, puulämmitteisten vapaa-ajan asuntojen nuohousväliä nykyisestä kolmesta vuodesta vuoteen. Jos vapaa-ajan asuntoa käytetään vain kesäaikaan, nuohous voitaisiin edelleen tehdä harvemmin, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Ehdotetun 3 momentin mukaan muut kuin vuosittain nuohottavat tulisijat olisi nuohottava tarpeen mukaan ottaen huomioon tulisijan käyttö, rakenne ja polttoaine. Nuohous olisi kuitenkin tehtävä vähintään kolmen vuoden välein. Tulisijan ja hormin nuohoustarpeeseen vaikuttaa tulisijan rakenteen ja käytetyn polttoaineen lisäksi kuinka paljon tulisijaa käytetään. Hormin nokeentumiseen on suuri merkitys myös käyttötottumuksilla kuten poltetaanko paljon roskaa tai märkää puuta. Nuohoustarpeen arvioinnissa esimerkiksi öljylämmityksen osalta voi tukeutua hyväksi havaittuihin käytänteisiin.

Kuten nykyisinkään, pelastuslaissa ei säädettäisi kaasukäyttöisten tulisijojen ja hormien nuohouksesta.

Käyttämättömän tulisijan tai savuhormin ottaminen takaisin käyttöön edellyttäisi nuohousta. Tällöin nuohoustyön painopisteenä tulisi olla kunnan tarkastaminen, jotta tulisijan ja hormin käyttöönotto ei vaaranna rakennuksen paloturvallisuutta.

27 §. *Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävä.* Ehdotetaan muutettavaksi 1 momentti niin, että alueen pelastustoimelta poistetaan velvoite vastata nuohouspalvelujen asian-

mukaisesta järjestämisestä alueellaan. Nuohouspalvelujen järjestäminen jäisi vapaan kilpailun periaatteen mukaiseksi yritystoiminnaksi. Rakennuksen omistaja tai haltija hankkisi tarvitsemansa nuohouspalvelut valitsemaltaan nuohoojalta.

59 §. Nuohouksen järjestäminen. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Koska alueen pelastustoimelta ehdotetaan poistettavaksi nykyisessä 27 §:n 1 momentissa säädetty vastuu nuohouspalvelujen järjestämisestä, myös nuohouspalvelujen järjestämistapoja koskeva sääntely poistettaisiin. Alueen pelastustoimi ei voisi tuottaa nuohouspalveluja omana työnään eikä sopia nuohouspalvelujen hankkimisesta muilta palveluntuottajilta eli piirinuohoojilta.

Nuohouspalvelujen alueellinen hintasääntely poistettaisiin. Hintasääntely on koskenut piirinuohousta ja pelastuslaitoksen omana työnä tuotettuja nuohouspalveluja. Jatkossa nuohousyritys määrittäisi palvelunsa hinnan itse, aivan kuten on toimittu tähänkin asti nuohouspalvelujen vapaaseen tarjontaan perustuvassa nuohousjärjestelmässä. Hinnan määräytymiseen vaikuttaisi 60 §:ssä säädetty nuohoustyön sisältö, mutta hinnan määräytymisen perusteista ei säädettäisi.

Nykyisen 59 §:n 4 momentin mukaan pelastuslaitos on yksittäisen kohteen osalta voinut antaa luvan, että nuohouksen suorittaa joku muu kuin nuohooja. Omatoimisen nuohouksen lupamennettelylle ei olisi enää tarvetta, kun rakennuksen omistaja ja haltija saisi teettää nuohouksen haluamallaan ammattitaitoisella nuohoojalla.

60 §. Nuohoustyön sisältö. Nuohoustyön sisällöstä säädettäisiin nykyiseen tapaan, mutta sääntelyä selvennettäisiin nostamalla nykyisen nuohousasetuksen säännökset lakiin.

Nuohoustyön sisällöstä on tarpeellista säätää yksityiskohtaisesti, jotta asiakas voi tietää, mitä toimenpiteitä lakisääteiseen nuohoukseen kuuluu ja tarvittaessa voi arvioida, vastasiko tehty työ tilattua palvelua. Nuohoustyön vähimmäisisällön määrittäminen vaikuttaa myös nuohouksen hinnan määräytymisperusteisiin. Lisäksi nuohoojan osaamiselle tutkintoon johtavassa koulutuksessa asetettavat vaatimukset ovat sidoksissa nuohoustyön sisältöön ja työltä vaadittavaan laatuun.

Ehdotetun 2 momentin mukaan nuohoustyössä tulisi noudattaa hyvää nuohoustapaa. Nykyisissä piirinuohoussopimuksissa on edellytetty, että noudatetaan Nuohousalan Keskusliiton nuohoustyöohjetta. Ohjeet ovat vakiintuneet käyttöön ja ne ovat vapaasti saatavilla verkkosivuilla. Ohjeet sisältävät vaatimukset nuohoustyön laadusta ja työmenetelmistä, ja niiden voidaan katsoa määrittävän, mitä hyvä nuohoustapa käytännössä tarkoittaa.

Nuohoustyön sisältöön kuuluisi tulisijan ja savuhormin puhdistustyön lisäksi tulisijan ja hormin kunnon tarkastaminen paloturvallisuuden näkökulmasta. Tarkastamisen sisältöä ehdotetaan tarkennettavaksi koskemaan nykyistä selvemmin myös suojaetäisyyksiä ja nuohousluukujen kuntoa.

Tarkastamisella tarkoitettaisiin tässä tulisijan ja hormin kunnon havainnointia. Lähtökohtaisesti tarkastaminen ei edellyttäisi nuohoojalta erikoistyövälineiden hankkimista. Vaikka lämpökamerat ovat yleistyneet nuohoojien käytössä, ei niiden käyttöä kuitenkaan säädettäisi pakolliseksi. Nuohoojan tekemä tarkastus ei sisältäisi esimerkiksi savukokeen tekemistä tai lämpövuotojen mittaamista, vaan ne olisivat lisätöitä, joista sovittaisiin asiakkaan kanssa erikseen.

61 §. Nuohoustodistus. Nykyistä sääntelyä vastaavasti säädettäisiin nuohoojan velvollisuudesta antaa asiakkaalle todistus suoritetusta nuohoustyöstä. Nuohoustodistuksen sisältöä koskevat vaatimukset nostettaisiin lakiin nykyisestä nuohousasetuksesta.

Käytännössä nuohoustodistukset on yleensä kirjoitettu laskun muotoon, eikä niiden sisältö ole vastannut säädösten tarkoitusta. Jatkossa nuohoustodistusten tulisi olla nykyistä informatiivisempia ja asiakaslähtöisempiä. Nuohoustodistuksen perusteella asiakkaan pitäisi voida tietää, mistä toimenpiteistä nuohoustyön hinta koostuu ja myös varmistamaan, että nuohoustyön sisältö vastaa vaatimuksia.

Nykyistä sääntelyä tarkemmin säädettäisiin nuohoustyöhön kuuluvan tarkastamisen havainnoista ilmoittamisesta. Koska vikailmoituksia ei jatkossa enää toimitettaisi pelastusviranomaiselle, tulisi viat ja havainnot yksilöidä ja kuvata nuohoustodistuksessa niin selkeästi, että asiakas voi ryhtyä tarvittaviin korjaustoimenpiteisiin tai esimerkiksi ymmärtää olla käyttämättä tulisijaa tai hormia, jossa on palovaaraa aiheuttava vika.

Rakennuksen omistaja ja haltija voi nuohoustodistuksella tarvittaessa osoittaa valvontaa tekeväälle pelastusviranomaiselle, että nuohouksesta on huolehdittu asianmukaisesti. Nuohoustodistus olisi hyvä säilyttää myös seuraavaa nuohouskertaa varten, jotta nuohoojalla olisi mahdollisuus arvioida tulisijan ja hormin kunnon kehittymistä.

62 §. Nuohousluettelo. Nuohousyritysten velvoite pitää luetteloja nuohoamistaan kohteista ehdotetaan kumottavaksi. Nuohousluettelosta on aikoinaan säädetty, jotta pelastuslaitos voisi valvoa sen avulla piirinuohoussopimusten toteutumista. Jotkut pelastuslaitokset ovat hyödynäneet nuohousluetteloja kiinteistöjen valvonnassa. Nuohousluettelon edellyttäminen soveltuu ainoastaan piirinuohousjärjestelmään. Nuohouspalvelujen vapaassa tarjonnassa pelastuslaitoksella ei ole samanlaista nuohouspalvelujen järjestämisen ja toteutumisen seurantaa.

Käytännössä nuohousluettelon merkitys on vähentynyt viime vuosina. Pelastuslaitokset ovat valvoneet piirinuohoussopimusten ja kiinteistöjen nuohousvelvoitteen toteutumista yleisellä tasolla, kun piirinuohoojat ovat toimittaneet pelastuslaitokselle pyynnöstä tai nuohoussopimuksen perusteella yhteenedon vuoden aikana tehdyistä nuohouksista. Kiinteistöjen valvonnan kohdentamiseen nuohousluettelot ovat soveltuneet huonosti myös siksi, koska luettelo on sisältänyt tiedot tehdyistä nuohouksista eikä nuohoamatta jääneistä kiinteistöistä.

63 §. Nuohoojan kelpoisuus. Nuohoojalla ehdotetaan säilytettävän nykyinen vaatimus nuohoojan ammattitutkinnon suorittamisesta. Sääntelyn tavoitteena on varmistaa, että nuohoojilla on riittävä osaaminen nuohoustyön laadukkaaseen suorittamiseen.

Nuohoojan ammattitutkinto koostuu osioista, jotka käsittelevät tulisijojen ja savuhormien nuohousta, kiinteistöjen turvallisuuden tarkkailua, ilmanvaihtojärjestelmien puhdistusta sekä asiakaspalvelua ja nuohousyrityksen hoitoa. Pääsääntöisesti nuohoojan ammattitutkinto suoritetaan oppisopimuskoulutuksena, jolloin nuohoojaoppilas tekee nuohousoita nuohoojan kelpoisuuden omaavan henkilön ohjauksessa ja valvonnassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee ammatillisen koulutuksen reformia, jossa muuttuu nuohoojien koulutus- ja tutkintorakenne. Uudistuksessa nuohoojan tutkinto yhdistettäisiin osaksi talotekniikan ammattitutkintoa, ja tutkintonimikkeenä olisi mahdollisesti ”talotekniikan ammattitutkinnon nuohoojan osaamisala”. Uuden tutkintonimikkeen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2019. Pelastuslakia tarkistetaan tarvittavalla tavalla kun päätös uuden tutkinnon muodostumisesta ja tutkintonimikkeistä on tehty.

Ehdotettu laki ei enää sisältäisi vuonna 2011 säädettyä poikkeusta ammattitutkintoa suorittavan henkilön kelpoisuudesta toimia nuohoojana itsenäisesti koulutuksensa aikana. Säännös on tarpeeton, koska oppisopimusopiskelijan tekemästä työstä ja työn ohjauksesta vastaa aina työnantaja.

93 §. Valvontarekisteri. Palotarkastusten sekä rakennusten ja laitteiden käyttöturvallisuuden valvontaa varten pelastuslaitokset ylläpitävät valvontarekisteriä. Valvontarekisteriin tallennettavien tietojen osalta esitetään poistettavaksi viittaukset pelastuslain muutettavaan 61 §:ään ja kumottavaan 62 §:ään.

Muutettavan 61 §:n mukaan nuohooja ei enää ilmoittaisi nuohouksessa havaittuja vikoja pelastusviranomaiselle, joten tietoja ei myöskään enää tallennettaisi valvontarekisteriin. Jos pelastusviranomainen valvontaa suorittaessaan käsittelee 61 §:ssä tarkoitettuja tietoja, voidaan ne tarvittaessa tallentaa valvontarekisteriin pelastuslain 80 §:n 4 momentissa tarkoitettun palotarkastuspöytäkirjan tietoina.

105 §. Uhkasakko ja teettämisuhka. Lisättäisiin 1 momentin 3 kohtaan uusi 13 a §, joka tässä viittaa nuohoukseen ja tikkaiden kunnossa pitämiseen.

106 §. Rangaistukset. Muutettaisiin 1 momentin 13 kohta vastaamaan muutettua 61 §:n 2 momenttia, jonka mukaan nuohouksessa havaitut viat tai puutteet on ilmoitettava asiakkaalle nuohoustodistuksessa.

Kumottaisiin 1 momentin 14 kohta tarpeettomana, koska siinä viitattu 62 § ehdotetaan kumottavaksi.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Lain voimaantuloon liittyen kumottaisiin nuohouksesta annettu sisäasiainministeriön asetus (539/2005).

Lakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka nojalla alueen pelastustoimen nuohouspalvelujen tuottajien (piirinuohoojien) kanssa tekemät nuohoussopimukset lakkaisivat olemassa voimassa viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2018. Säännös tarkoittaisi käytännössä siirtymäaikaa niillä alueilla, joilla lain voimaan tullessa on vielä voimassa oleva piirinuohoussopimus. Säännöksessä viitattaisiin ensisijaisesti voimassa olevan ja kumottavaksi ehdotetun 59 §:n sääntelyyn nuohouksen järjestämisestä, mutta siinä huomioitaisiin myös voimassa olevaa pelastuslakia vastaava aiempi nuohouksen järjestämisestä koskeva sääntely, jonka perusteella on laadittu nuohoussopimuksia. Siirtymäkauden pituus olisi kuusi kuukautta. Siirtymäsäännös mahdollistaisi nuohoojille kohtuullisen ajan sopeutua muuttuneeseen tilanteeseen järjestämällä yrityksensä toimintaa. Ehdotettua pitempi aika ei ole perusteltu, koska kaikki nuohoojat, joita säännös koskisi, voisivat siirtymäajan jälkeen toimia pelastuslaissa tarkoitettuina nuohoojan kelpoisuuden omaavina nuohoojina.

Lain voimaantuloon liittyen ehdotetaan, että nuohoojan kelpoisuudesta olisi edelleen voimassa, mitä sen osalta säädetään voimassa olevan pelastuslain 112 §:n 3 momentin 25 kohdassa. Mainitun kohdan mukaan se, joka pelastuslain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten tai ennen pelastuslain voimaantuloa kumottujen säännösten tai kelpoisuusvaatimuksista myönnetyn erivapauden perusteella on valittu pelastustoimen tai nuohoustoiminnan virkaan tai tehtävään, on kelpoinen toimimaan pelastustoimen tai nuohoustoiminnan vastaavan tehtävärühmän viroissa tai tehtävissä. Ehdotetulla säännöksellä otettaisiin huomioon pelastuslain siirtymäsäännös ja niiden henkilöiden oikeusturva, jotka ovat mainitulla sääntelyllä saaneet kelpoisuuden toimia nuohoojana huolimatta pelastuslain 63 §:ssä säädetyistä vaatimuksista.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

3.1 Johdanto

Nuohouksella on paloturvallisuutta edistävä vaikutus, jonka osaltaan voidaan katsoa turvaavan perustuslain 7 §:ssä säädettyjä oikeuksia (oikeus elämään ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen), kuin myös perustuslain 15 §:ssä säädettyä oikeutta omaisuuteen.

Esityksessä ehdotetaan, että alueen pelastustoimen velvoite päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan poistettaisiin. Ehdotetulla muutoksella olisi käytännön vaikutuksia perustuslain 18 §:ssä säädetyn elinkeinovapauden toteutumiseen sekä perustuslain 15 §:n kannalta, joka turvaa sopimussuhteiden pysyvyyttä. Lakiehdotuksen siirtymäsäännöksen mukaan lain nojalla aiemmin tehdyt nuohoussopimukset lakkaisivat olemasta voimassa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Esityksessä ei ehdoteta luovuttavaksi rakennuksille säädetystä nuohousvelvoitteesta, mutta sen sisältöön esitetään tiettyjä muutoksia. Nuohousvelvoite merkitsee velvoitetuille tahoille taloudellista rasitetta kuten nykyisinkin, koska nuohoustyön tekisi vastaisuudessaakin nuohoojan ammattitutkinnon suorittanut. Nuohousvelvoitetta ei voida kuitenkaan pitää perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuudensuojan kannalta merkittävänä rajoituksena, vaikka nuohouksesta aiheutuvat kustannukset mahdollisesti nousisivatkin ehdotetun lainsäädännön myötä. Lisäksi voidaan todeta nuohouksen olevan rakennuksen säännöllinen huoltotoimenpide, joka todennäköisesti muutoinkin annettaisiin nuohoojan tehtäväksi.

3.2 Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Vaatimus viranomaisen myöntämästä luvasta työn, ammatin tai elinkeinon harjoittamiseen merkitsee rajoitusta perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti lausuntokäytännössään pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan poikkeuksellisesti mahdollista. Luvanvaraisuudesta on säädetty lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset. Laissa säädettyjen elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Sääntelyn sisällön osalta valiokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta. Tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisen toimivaltuudet määräytyvät sidotun harkinnan tai tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti. Lisäksi viranomaisen toimivallan liittämällä toimilupaan ehtoja tulee perustua riittävän täsmällisiin lain säännöksiin (PeVL 69/2014 vp, s. 2; ks. myös esim. PeVL 13/2014 vp).

Kun esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi alueen pelastustoimen velvoitteesta järjestää nuohouspalvelut alueellaan, tarkoittaisi se suurimmassa osassa maata niin sanotusta piirinuohousjärjestelmästä luopumista. Piirinuohousjärjestelmässä alueen pelastustoimi on hankkinut nuohouspalvelut nuohoojan ammattipätevyyden täyttäviltä elinkeinonharjoittajilta. Nuohous olisi ehdotetun lainmuutoksen myötä vastaisuudessa kokonaan vapaan kilpailun alaista markkinaehtoista toimintaa. Tällöin kuka tahansa nuohoojan kelpoisuuden täyttävä voisi harjoittaa nuohoustoimintaa.

Nuohoojan kelpoisuudesta säädetäisiin edelleen lailla. Nuohoojaksi olisi kelpoinen nuohoojan ammattitutkinnon suorittanut henkilö. Ehdotetun sääntelyn voidaan kokonaisuutena katsoa edistävän elinkeinovapauden toteutumista poistamalla perusoikeuden toteutumista käytännös-

sä rajoittavan piirinuohousjärjestelmään sidotun luvanvaraisuuden. Nuohoojan kelpoisuusvaatimusta perustelee se, että ammattitaitoisella nuohouksella edistetään parhaiten paloturvallisuutta, jolla on vaikutusta varsinkin perustuslain 7 ja 15 §:issä säädettyjen oikeushyvien toteutumista ajatellen.

3.3 Sopimussuhteiden pysyvyys

Ehdotetun mukaan nuohousyritysten alueen pelastustoimen kanssa tekemät sopimukset (piirinuohous sopimukset) lakkaisivat olemasta voimassa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Tämä siirtymäaika mahdollistaisi nuohousyrityksille aikaa sopeutua nuohoussääntelyn muuttumiseen ja sitä voidaan pitää kohtuullisena perustuslakivaliokunnan käytäntö huomioiden.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut useasti lainsäädännöllä toteutettavaa taannehtivaa puuttamista sopimussuhteisiin. Vakiintuneen käsityksen mukaan omaisuuden perustuslainsuoja turvaa myös sopimussuhteiden pysyvyyttä, joskaan kielto puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen ei ole muodostunut ehdottomaksi. Varallisuus oikeudellisten oikeustoimien pysyvyyden suojan taustalla on ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa. Perusteltujen odotusten suojaan on valiokunnan käytännössä katsottu kuuluvan oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa. Perusteltujen odotusten ja luottamuksen suojan merkityksen on katsottu korostuvan, kun kyseessä on lailla alun alkaen luotu erityisjärjestely. Valiokunta on arvioinut tällaistakin omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kuten sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyden ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta (PeVL 57/2014 vp, s. 2, PeVL 2/2014 vp, s. 2).

Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi hallituksen esitystä laiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain muuttamisesta koskeneessa lausunnossaan (PeVL 2/2014 vp, s. 3) todennut muun muassa, että kohtuullisuuden arvioinnissa on perustuslakivaliokunnan käytännössä kiinnitetty huomiota myös riittävään siirtymäaikaan, jolla turvataan sopijapuolen mahdollisuuksia sovittautua uuteen, lainmuutoksella aikaansaatavaan järjestelmään. Ottaen huomioon lainsäätäjän tarkoitus turvata jo voimassaolevan lain säätämisen yhteydessä oikeus vapaapäivän pitämiseen ja se seikka, että kauppakeskuksilla tai vastaavilla myymäläkeskittymillä oli ollut mahdollisuus neuvotteluratkaisuuksiin asiasta, perustuslakivaliokunta katsoi, että esitetty viiden kuukauden siirtymäaika oli riittävä.

Perustuslakivaliokunta on toisaalta kiinnittänyt esimerkiksi ajoneuvojen katsastustoiminnan osalta huomiota siihen seikkaan, että katsastuslupan saanut elinkeinonharjoittaja on saattanut investoida lainsäädännön muuttumisen kannalta sellaisiin välineisiin, joihin ei enää lainsäädännön muutoksen jälkeen ole välttämätöntä investoida ja joiden käyttö voi jäädä vähäiseksi. Tämä saattaa perustuslakivaliokunnan mukaan ainakin yksittäisissä tapauksissa ja paikallisesti vaikuttaa haitallisesti toiminnan kannattavuuteen ja omaisuuden arvoon. Elinkeinonharjoittaja ei valiokunnan mielestä kuitenkaan voi tällaisessa asetelmassa perustellusti odottaa lainsäädännön pysyvän muuttumattomana (PeVL 22/2013 vp, s. 4).

Nyt esitetty kuuden kuukauden siirtymäaika vastaisi perustuslakivaliokunnan käytännössä mainittua. Huomioon tulee sinänsä ottaa, että ehdotuksessa sopimuksen voimassaolon lakkaaminen on kokonaisuutena arvioiden merkittävämpi tekijä yrittäjän asemalle kuin esimerkiksi liikkeen aukioloajoista päättäminen, koska kysymyksessä on koko liiketoiminnan harjoittaminen ja liiketoimintaan liittyen tehdyt investoinnit. Toisaalta tällä hetkellä piirinuohoo-

jina toimivat olisivat kelpoisia vastaisuudessakin harjoittamaan nuohoojan ammattia, joten esitettyä pitempää siirtymäaikaa ei siinä suhteessa voi pitää perusteltuna. Myöskään nuohouspalvelujen järjestämismallin osalta oletuksena ei ole voitu pitää sitä, että nuohouspalvelut alueellisesti järjestetään aina piirinuohousjärjestelmänä, eikä lainsäädäntö voisi muuttua.

Edellä kerrotun perusteella laki voidaan hallituksen käsityksen mukaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

pelastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan pelastuslain (379/2011) 59 ja 62 § ja 106 §:n 1 momentin 14 kohta,
muutetaan 13 §, 27 §:n 1 momentti, 60, 61 ja 63 §, 93 §:n 1 momentti, 105 §:n 1 momentin
3 kohta ja 106 §:n 1 momentin 13 kohta, sellaisena kuin niistä 93 §:n 1 momentti on laissa
1171/2016, sekä
lisätään uusi 13 a § seuraavasti:

13 §

Ilmanvaihtolaitteiden huolto

Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että ilmanvaihtokanavat ja -laitteet on huollettu ja puhdistettu siten, että niistä ei aiheudu tulipalon vaaraa.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmanvaihtokanavista ja -laitteista, jotka on paloturvallisuussyistä puhdistettava määrävälein sekä puhdistuksen ajankohdasta, määrävälistä ja puhdistustyön sisällöstä.

13 a §

Rakennusten nuohous

Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että:

- 1) tulisijat ja savuhormit pidetään sellaisessa kunnossa, että niitä voidaan käyttää turvallisesti;
- 2) tulisijat ja savuhormit nuohotaan säännöllisesti ja ammattitaitoisesti tämän lain 9 luvussa säädetyllä tavalla;
- 3) tikkaat, kattokulkutien osat ja katon turvavarusteet pidetään sellaisessa kunnossa, että nuohoustyö voidaan suorittaa turvallisesti.

Kiinteällä polttoaineella toimiva tulisija on nuohottava vähintään kerran vuodessa, jos tulisija on rakennuksen pääasiallinen lämmitystapa ja rakennusta käytetään yli neljä kuukautta vuodessa. Myös raskasöljyllä tai useammalla polttoaineella toimiva tulisija on nuohottava vähintään kerran vuodessa.

Muut tulisijat on nuohottava niiden käyttöaste ja rakenne sekä käytetty polttoaine huomioon ottaen tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Käyttämätöntä tulisijaa ja savuhormia ei tarvitse nuohota. Kolme vuotta käyttämättä ollut tulisija ja savuhormi on nuohottava ennen käyttöönottoa.

27 §

Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta, pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädetyistä tehtävistä.

---

60 §

Nuohoustyön sisältö

Nuohouksessa puhdistetaan ja tarkastetaan tulisija ja savuhormi niihin liittyvine osineen. Tarkastaminen ei edellytä nuohoojalta erikoistyövälineitä.

Nuohoustyössä tulee noudattaa hyvää nuohoustapaa. Nuohoustyö sisältää:

- 1) valmistelutoimet;
- 2) tulisijan ja savu-, liitin- ja yhdyshormin sekä olennaisten lisälaitteiden nuohouksen;
- 3) tulisijan ja savuhormin kunnon ja suojaetäisyyksien tarkastamisen;
- 4) nuohousluukkujen kunnon ja tiiveyden tarkastamisen;
- 5) savupeltien puhdistamisen ja toiminnan tarkastamisen;
- 6) nuohouksessa kertyneen tuhkan ja muun jätteen poistamisen sekä paloturvallisen sijoituksen; ja
- 7) tarvittaessa tukkeutuneen savuhormin avaamisen.

61 §

Nuohoustodistus

Nuohoojan tulee antaa asiakkaalle todistus suoritetusta nuohoustyöstä. Nuohoustodistuksesta on käytävä ilmi:

- 1) nuohottu kohde;
- 2) nuohoustyön suorittaja;
- 3) nuohouksen ajankohta; ja
- 4) tehdyt toimenpiteet.

Nuohoustodistuksessa on lisäksi ilmoitettava tulisijojen ja hormien tarkastuksessa tehdyt havainnot. Viat tai puutteet, joista voi aiheutua tulipalon vaara, on yksilöitävä niin, että asiakas voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

63 §

Nuohoojan kelpoisuus

Nuohoustöitä tekevällä tulee olla nuohoojan ammattitutkinto.

93 §

Valvontarekisteri

Edellä 78 §:n mukaista rakennusten ja muiden kohteiden turvallisuuteen liittyvää valvonta-tehtävää ja 84 §:n mukaista valmiuden tarkastamista varten pelastuslaitos saa pitää valvontarekisteriä. Rekisteriin saa tallentaa 15, 16, 19, 21, 42 ja 90 §:n mukaisia valvontaa varten saatuja tietoja. Lisäksi rekisteriin saa tallentaa 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta mai-

nitun pykälän 3 momentin 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja tietoja sekä tietoa mainitun pykälän 2 momentin 2 kohdan e alakohdassa tarkoitetusta ammatista. Valvontarekisteriin saa myös tallentaa 80 §:n 4 momentissa tarkoitetut palotarkastuksessa pidettävään pöytäkirjaan merkityt tiedot sekä 84 §:n mukaisessa valmiuden tarkastamisessa saadut tiedot varautumisjärjestelyistä. Valvontarekisteriin saa tallentaa 48 §:ssä tarkoitettuja ulkoisia pelastussuunnitelmia.

---

105 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Joka

---

3) laiminlyö 13 §:ssä tai 13 a §:ssä säädetyn velvollisuuden huolehtia ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden huollosta ja puhdistamisesta, nuohouksesta tai tikkaiden, kattokulkuteiden ja turvavarusteiden pitämisestä kunnossa,

---

voidaan alueen pelastusviranomaisen päätöksellä velvoittaa määräajassa oikaisemaan se, mitä on tehty ja lyöty laimin; edellä 8 kohdassa tarkoitettussa asiassa päätöksen tekee kuitenkin aluehallintovirasto.

---

106 §

Rangaistukset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

---

13) laiminlyö 61 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa nuohoustodistuksessa tulisijoissa ja savuhormeissa havaitut viat tai puutteet,

---

on tuomittava, jollei tekoa ole pidettävä vähäisenä tai jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, pelastusrikkomuksesta sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan nuohouksesta annettu sisäasiainministeriön asetus (539/2005).

Jos alueen pelastustoimi on järjestänyt nuohouksen pelastuslain (379/2011) 59 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla tai sitä vastaavan aiemman sääntelyn nojalla hankkimalla nuohouspalvelut palvelun tuottajalta, lakkaa pelastuslaitoksen ja palvelun tuottajan välillä nuohouspalvelujen tuottamisesta tehty sopimus (nuohoussopimus) olemasta voimassa viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2018.

Se, joka tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten tai ennen tämän lain voimaantuloa kumottujen säännösten perusteella on ollut kelpoinen nuohoojan virkaan tai tehtävään, on kelpoinen toimimaan tämän lain voimaan tulon jälkeenkin nuohoojan ammattitutkintoa edellyttävissä tehtävissä.

Helsingissä päivänä kuuta 20

Laki

pelastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan pelastuslain (379/2011) 59 ja 62 § ja 106 §:n 1 momentin 14 kohta,
muutetaan 13 §, 27 §:n 1 momentti, 60, 61 ja 63 §, 93 §:n 1 momentti, 105 §:n 1 momentin
3 kohta ja 106 §:n 1 momentin 13 kohta, sellaisena kuin niistä 93 §:n 1 momentti on laissa
1171/2016, sekä
lisätään uusi 13 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Nuohous ja ilmanvaihtolaitteiden huolto

Ilmanvaihtolaitteiden huolto

Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että:

1) tulisijat ja savuhormit on nuohottu 59 §:n mukaisella tavalla;

2) ilmanvaihtokanavat ja -laitteet on huollettu ja puhdistettu siten, että niistä ei aiheudu tulipalon vaaraa;

3) tikkaat, kattokulkutien osat ja katon turvavarusteet pidetään sellaisessa kunnossa, että nuohoustyö voidaan suorittaa turvallisesti.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) tulisijoista ja savuhormeista, jotka on nuohottava määrävälein, sekä nuohouksen ajankohdasta ja määrävälistä;

2) ilmanvaihtokanavista ja -laitteista, jotka on paloturvallisuussyistä puhdistettava määrävälein sekä puhdistuksen ajankohdasta, määrävälistä ja puhdistustyön sisällöstä.

Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että ilmanvaihtokanavat ja -laitteet on huollettu ja puhdistettu siten, että niistä ei aiheudu tulipalon vaaraa.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmanvaihtokanavista ja -laitteista, jotka on paloturvallisuussyistä puhdistettava määrävälein sekä puhdistuksen ajankohdasta, määrävälistä ja puhdistustyön sisällöstä.

13 a §

Rakennusten nuohous

Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että:

1) tulisijat ja savuhormit pidetään sellais-

sa kunnossa, että niitä voidaan käyttää turvallisesti;

2) tulisijat ja savuhormit nuohotaan säännöllisesti ja ammattitaitoisesti tämän lain 9 luvussa säädetyllä tavalla;

3) tikkaat, kattokulkutien osat ja katon turvavarusteet pidetään sellaisessa kunnossa, että nuohoustyö voidaan suorittaa turvallisesti.

Kiinteällä polttoaineella toimiva tulisija on nuohottava vähintään kerran vuodessa, jos tulisija on rakennuksen pääasiallinen lämmitystapa ja rakennusta käytetään yli neljä kuukautta vuodessa. Myös raskasöljyllä tai useammalla polttoaineella toimiva tulisija on nuohottava vähintään kerran vuodessa.

Muut tulisijat on nuohottava niiden käyttöaste ja rakenne sekä käytetty polttoaine huomioon ottaen tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Käyttämätöntä tulisijaa ja savuhormia ei tarvitse nuohota. Kolme vuotta käyttämättä ollut tulisija ja savuhormi on nuohottava ennen käyttöönottoa.

27 §

Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta, pelastuslaitoksen toiminnan ja nuohouspalvelujen asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädetyistä tehtävistä.

27 §

Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta, pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädetyistä tehtävistä.

59 §

Nuohouksen järjestäminen

Alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan.

Alueen pelastustoimi voi alueellaan tai osassa sitä:

1) tuottaa nuohouspalvelut pelastuslaitoksen omana työnä;

2) hankkia nuohouspalvelut muulta palvelujen tuottajalta; tai

3) sallia rakennuksen omistajan tai haltijan sopia nuohouksesta palvelujen tuottajan

59 §

Nuohouksen järjestäminen

(Kumotaan)

kanssa.

Alueen pelastustoimen järjestäessä nuohouspalvelut 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla se päättää myös nuohouksesta perittävistä maksusta.

Rakennuksen omistajan, haltijan ja huoneiston haltijan 13 §:ssä säädetty velvollisuus huolehtia siitä, että tulisijat ja savuhormit on huollettu ja puhdistettu voidaan toteuttaa ainoastaan alueen pelastustoimen 1 momentin mukaisesti päättämien palvelujen tuottajan toimesta. Pelastuslaitos voi kuitenkin yksittäisen kohteen osalta antaa luvan siihen, että nuohouksen suorittaa joku muu kuin nuohooja.

60 §

Nuohoustyön sisältö

Nuohouksessa puhdistetaan tulisija ja savuhormi niihin liittyvine osineen sekä tarkastetaan tulisijan ja savuhormin kunto. Nuohoojan tulee antaa asiakkaalle todistus suoritetusta nuohouksesta.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä nuohoustyön sisällöstä ja nuohoustyöstä annettavasta todistuksesta.

61 §

Vioista ilmoittaminen

Jos nuohooja havaitsee tulisijoissa ja savuhormeissa vikoja tai puutteita, joista voi aiheutua tulipalon vaara, hänen on ilmoitettava niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle. Jos nuohooja toteaa tikkaiden, kattokulkutien osien tai katon turvavarusteiden olevan sellaisessa kunnossa,

60 §

Nuohoustyön sisältö

Nuohouksessa puhdistetaan ja tarkastetaan tulisija ja savuhormi niihin liittyvine osineen. Tarkastaminen ei edellytä nuohoojalta erikoistyövälineitä.

Nuohoustyössä tulee noudattaa hyvää nuohoustapaa. Nuohoustyö sisältää:

- 1) valmistelutoimet;
- 2) tulisijan ja savu-, liitin- ja yhdysormin sekä olennaisten lisälaitteiden nuohouksen;
- 3) tulisijan ja savuhormin kunnan ja suojaetäisyyksien tarkastamisen;
- 4) nuohousluukkujen kunnan ja tiiveyden tarkastamisen;
- 5) savupeltien puhdistamisen ja toiminnan tarkastamisen;
- 6) nuohouksessa kertyneen tuhkan ja muun jätteen poistamisen sekä paloturvallisen sijoituksen; ja
- 7) tarvittaessa tukkeutuneen savuhormin avaamisen.

61 §

Nuohoustodistus

Nuohoojan tulee antaa asiakkaalle todistus suoritetusta nuohoustyöstä. Nuohoustodistuksesta on käytävä ilmi:

- 1) nuohottu kohde;
- 2) nuohoustyön suorittaja;
- 3) nuohouksen ajankohta; ja
- 4) tehdyt toimenpiteet.

Voimassa oleva laki

ettei nuohoustyötä voida suorittaa turvallisesti, on hänen ilmoitettava myös niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle.

62 §

Nuohousluettelo

Nuohoustoiminnan harjoittajan tulee pitää luettelo nuohoamistaan kohteista ja antaa luettelosta pyydettyä maksutta tietoja pelastuslaitokselle. Tietoja tulee säilyttää kymmenen vuoden ajan toimenpiteen suorittamisesta.

63 §

Nuohoojan kelpoisuus

Nuohoojan ammatin harjoittajalta, hänen palveluksessaan olevalta itsenäisesti nuohoustyötä tekevältä ja pelastuslaitoksen palveluksessa olevalta nuohoojalta vaaditaan nuohoojan ammattitutkinto.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen nuohoojan ammattitutkintoa suorittava henkilö on koulutuksen aikana kolmen vuoden ajan kelpoinen toimimaan nuohoojana itsenäisesti, jos hän on suorittanut nuohoojan ammattitutkintoon kuuluvat tulisijojen ja savuhormien nuhousta ja kiinteistöjen turvallisuuden tarkkailua koskevat osiot. Nuohouspalvelujen tuottajan tulee riittävällä tavalla ohjata ja valvoa ammattitutkintoa suorittavan henkilön itsenäistä nuohoustyötä.

93 §

Valvontarekisteri

Edellä 78 §:n mukaista rakennusten ja muiden kohteiden turvallisuuteen liittyvää valvontatehtävää ja 84 §:n mukaista valmiuden tarkastamista varten pelastuslaitos saa pitää valvontarekisteriä. Rekisteriin saa tallentaa 15, 16, 19, 21, 42, 61, 62 ja 90 §:n mukaisia valvontaa varten saatuja tietoja. Lisäksi rekisteriin saa tallentaa 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta mainitun pykälän 3 mo-

Ehdotus

Nuohoustodistuksessa on lisäksi ilmoitettava tulisijojen ja hormien tarkastuksessa tehdyt havainnot. Viat tai puutteet, joista voi aiheutua tulipalon vaara, on yksilöitävä niin, että asiakas voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

62 §

Nuohousluettelo

(Kumotaan)

63 §

Nuohoojan kelpoisuus

Nuohoustöitä tekevällä tulee olla nuohoojan ammattitutkinto.

93 §

Valvontarekisteri

Edellä 78 §:n mukaista rakennusten ja muiden kohteiden turvallisuuteen liittyvää valvontatehtävää ja 84 §:n mukaista valmiuden tarkastamista varten pelastuslaitos saa pitää valvontarekisteriä. Rekisteriin saa tallentaa 15, 16, 19, 21, 42 ja 90 §:n mukaisia valvontaa varten saatuja tietoja. Lisäksi rekisteriin saa tallentaa 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta mainitun pykälän 3 momen-

Voimassa oleva laki

mentin 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja tietoja sekä tietoa mainitun pykälän 2 momentin 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettua ammatista. Valvontarekisteriin saa myös tallentaa 80 §:n 4 momentissa tarkoitettua palotarkastuksessa pidettävään pöytäkirjaan merkityt tiedot sekä 84 §:n mukaisessa valmiuden tarkastamisessa saadut tiedot varautumisjärjestelyistä. Valvontarekisteriin saa tallentaa 48 §:ssä tarkoitettuja ulkoisia pelastussuunnitelmia.

105 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Joka

3) laiminlyö 13 §:ssä säädetyn velvollisuuden huolehtia nuohouksesta ja ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden huollosta ja puhdistamisesta tai tikkaiden, kattokulkuteiden ja turvavarusteiden pitämisestä kunnossa,

voidaan alueen pelastusviranomaisen päätöksellä velvoittaa määrääjassa oikaisemaan se mitä on tehty tai lyöty laimin; edellä 8 kohdassa tarkoitettussa asiassa päätöksen tekee kuitenkin aluehallintovirasto.

106 §

Rangaistukset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

13) laiminlyö 61 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa tulisijoissa ja savuhormeissa olevista vioista tai puutteista,

14) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää luetteloa nuohotuista kohteista tai säilyttää tietoja nuohouksen suorittamisesta taikka

on tuomittava, jollei tekoa ole pidettävä vähäisenä tai jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, pelastusrikkomuksesta sakkoon.

Ehdotus

tin 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja tietoja sekä tietoa mainitun pykälän 2 momentin 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettua ammatista. Valvontarekisteriin saa myös tallentaa 80 §:n 4 momentissa tarkoitettua palotarkastuksessa pidettävään pöytäkirjaan merkityt tiedot sekä 84 §:n mukaisessa valmiuden tarkastamisessa saadut tiedot varautumisjärjestelyistä. Valvontarekisteriin saa tallentaa 48 §:ssä tarkoitettuja ulkoisia pelastussuunnitelmia.

105 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Joka

3) laiminlyö 13 §:ssä tai 13 a §:ssä säädetyn velvollisuuden huolehtia nuohouksesta ja ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden huollosta ja puhdistamisesta tai tikkaiden, kattokulkuteiden ja turvavarusteiden pitämisestä kunnossa,

voidaan alueen pelastusviranomaisen päätöksellä velvoittaa määrääjassa oikaisemaan se mitä on tehty tai lyöty laimin; edellä 8 kohdassa tarkoitettussa asiassa päätöksen tekee kuitenkin aluehallintovirasto.

106 §

Rangaistukset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

13) laiminlyö 61 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa nuohoustodistuksessa tulisijoissa ja savuhormeissa havaitut viat tai puutteet; taikka

14) (kumotaan)

on tuomittava, jollei tekoa ole pidettävä vähäisenä tai jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, pelastusrikkomuksesta sakkoon.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

---

*Tällä lailla kumotaan nuohouksesta annet-
tu sisäasiainministeriön asetus (539/2005).*

*Jos alueen pelastustoimi on järjestänyt
nuohouksen pelastuslain (379/2011) 59 §:n 2
momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla tai
sitä vastaavan aiemman sääntelyn nojalla*

*hankkimalla nuohouspalvelut palvelun
tuottajalta, lakkaa pelastuslaitoksen ja palve-
lun tuottajan välillä nuohouspalvelujen tuot-
tamisesta tehty sopimus (nuohoussopimus)
olemasta voimassa viimeistään 1 päivänä
heinäkuuta 2018.*

*Se, joka tämän lain voimaan tullessa voi-
massa olleiden säännösten tai ennen tämän
lain voimaantuloa kumottujen säännösten
perusteella on ollut kelpoinen nuohoojan vir-
kaan tai tehtävään, on kelpoinen toimimaan
tämän lain voimaan tulon jälkeenkin nuohoo-
jan ammattitutkintoa edellyttävissä tehtävis-
sä.*
